

GRUDZIEŃ 2018
nr 5/2018 (105)
ISSN 1642-6797

Gazeta UNIWERSYTECKA

pracowników i studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego

TEMAT NUMERU

• HABILITACJE W UR

W NUMERZE:

Z ŻYCIA UCZELNI

- PROFESURA NA WYDZIALE MEDYCZNYM
- ARCHEOLODZY Z UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO ZBADAJĄ MAŁY KRAKÓW

DO POCZYTANIA

- „KSIĄŻKI SĄ BRAMĄ, PRZEZ KTÓRĄ WYCHODZISZ NA ULICĘ”
- MIÓD – PŁYNNY ZŁOTO
- W ROCZNICĘ ODZYSKANIA PRZEZ RZESZÓW NIEPODLEGŁOŚCI

KONFERENCJE

- IV ŚWIATOWY KONGRES SPORTÓW WALKI I SZTUK WALKI

Wesołych
Świąt

*Z okazji zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia
oraz wejścia w kolejny rok życzę wszystkim Państwu
siły i wytrwałości w dążeniu do celu,
wiary w słuszność podejmowanych działań
oraz determinacji w przełamywaniu ograniczeń.*

*Silni nadzieją możemy zrobić wiele, aby nasz świat
był miejscem, z którego będziemy dumni.*

A handwritten signature in black ink, which reads 'Sylwester Czopek'. The signature is fluid and cursive.

prof. dr hab. Sylwester Czopek
Rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego

Z ŻYCIA UCZELNI: TO JEST NAJWAŻNIEJSZE DLA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO 3 • PROFESURA NA WYDZIALE MEDYCZNYM 5 • HABILITACJE 7 • UNIwersYTET RZESZOWSKI 14 • DWUJĘZYCZNE LICEUM UNIwersYTECKIE ROZPOCZĘŁO CZWARTY ROK DZIAŁALNOŚCI 16 • POŻEGNANIE NAUCZYCIELA AKADEMICKIEGO 18 • 50 DOKTORATÓW NA WYDZIALE MEDYCZNYM UR 19 • DLA NAJLEPSZYCH DYPLOMY UZNANIA REKTORA 20 • 20 LAT MINĘŁO... 21 • ARCHEOLODZY Z UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO ZBADAJĄ MAŁY KRAKÓW 22 • REFLEKSYWNOŚĆ PLAKATU WYSTAWA PRAC WIESŁAWA GRZEGORCZYKA 24

DO POCZYTANIA: WYRÓŻNIENIE DLA MŁODEGO NAUKOWCA 26 • „DIAMENTOWY GRANT” DLA STUDENTA FILOZOFII 27 • KSIĘGA LIKIERKA i „RZECZY [...] DZIWNE” 28 • WYDAWNICTWO UR POLECA 29 • „KSIĄŻKI SĄ BRAMĄ... PRZEZ KTÓRĄ WYCHODZISZ NA ULICĘ” 30 • CZYTANIE KRĘCI, CZYTAM NA OKRĄGŁO... 32 • MIÓD – PŁYNNNE ZŁOTO 34 • W ROCZNICĘ ODZYSKANIA PRZEZ RZESZÓW NIEPODLEGŁOŚCI 36

KONFERENCJE i SEMINARIA: SPOŁECZNE ASPEKTY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ POLSKI 38 • IV ŚWIATOWY KONGRES NAUKOWY SPORTÓW WALKI I SZTUK WALKI 39 • DROGA DO ZINTEGROWANEGO ROZWOJU 42 • O ZWIĄZKACH FILOZOFII, UMYŚLU I TECHNOLOGII 44

STUDENCKI UNIwersYTET: WYKOPALISKA W MANGALII – STUDENCKA RELACJA Z BADAŃ ARCHEOLOGICZNYCH W POŁUDNIOWEJ DOBRUDŻY 45

LUDWIK
BOROWIEC

TO JEST NAJWAŻNIEJSZE DLA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Na pytanie o najważniejsze obecnie zadania dla nauki i szkolnictwa wyższego w Polsce odpowiedział PIOTR MÜLLER, podsekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, przewodniczący zespołu ds. wdrażania reformy.

– „Myślę, że są dwa takie aspekty. Pierwszy to organizacyjny: przez najbliższy rok uczelnie będą decydowały, w jaki sposób mają funkcjonować na nowych zasadach, a także jak głęboko zmienić swoją strukturę organizacyjną, bo zgodnie z ustawą będą musiały ją zmienić. Moim zdaniem zadziałają dwie opcje: pierwsza – dostosujemy się wyłącznie do wymagań formalnych, zostawmy wszystko tak, jak jest teraz, jest dobrze, a druga, najbardziej skrajna – zmienmy wszystko. Myślę, że w wielu uczelniach dojdzie do zrównoważenia tych dwóch sił i zmiany zostaną dokonane. To jest największe wyzwanie – przedyskutować, w jaki sposób wykorzystać wolność akademicką, wolność organizacyjną,

którą zagwarantowaliśmy w ustawie, do realizacji celów z tego wynikających.

Drugi aspekt, który będzie wyzwaniem, to zmiana sposobu prowadzenia badań naukowych. Zgodnie z nowymi zasadami ewaluacji stawiamy na jakość, nie na ilość. Nie interesuje nas liczba artykułów i publikacji, tylko ich jakość. Zatem zmieniamy dotychczas funkcjonujący paradygmat. Dzisiaj dwadzieścia średnich lub słabych artykułów oznacza tyle samo co dwa czy trzy bardzo dobre artykuły w najlepszych czasopismach na świecie. Nie powinno być takiego mnożenia punktów, bo ono nic nie daje! I to jest główna zmiana, która powoduje, że zmieniają się uczelnie. Dojdzie też do pewnych przekształceń organizacyjnych, ponieważ uczelnie będą musiały przestawić się na nowy system, w którym jakość badań jest ważniejsza niż ich liczba”.

Wypowiedź Piotra Müllera, podsekretarza stanu w MNiSW, pochodzi z wywiadu udzielonego „Gazecie SGH” (*Wartością jest jakość i różnorodność misji*, „Gazeta SGH” nr 4 (345), jesień 2018 r.).

Fot. M. Święcicki

Z OBRAD SENATU

W październiku Senat UR obradował 25.10.2018 r.

Posiedzenie rozpoczęło się od wręczenia mgr. Adamowi Maryniakowi nagrody Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego – za długoletnią pracę trenera i animatora życia sportowego w społeczności akademickiej.

Jedną z najistotniejszych kwestii, poruszonych w trakcie obrad, była informacja prof. dra hab. Sylwestra Czopka – rektora UR, dotycząca wdrażania nowej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz trwających w związku z tym na uczelni działań organizacyjnych-prawnych.

Ponadto przedstawione zostały informacje na temat:

- Wieloletniego programu rozwoju Uniwersytetu Rzeszowskiego na lata 2018–2025 (prorektor ds. infrastruktury i współpracy z gospodarką);
- wyników rekrutacji na bieżący rok akademicki – 6728 przyjętych na studia stacjonarne i niestacjonarne (prorektor ds. studenckich i kształcenia);
- działań w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na Uniwersytecie Rzeszowskim w roku 2017/2018 (prorektor ds. studenckich i kształcenia).

Głosowano także nad propozycjami zmian w składach osobowych komisji senackich, a w sprawach osobowych nad kandydatami do zatrudnienia na stanowisku profesora uczelni. Podjęto w tych kwestiach stosowne uchwały.

Od głosownia nad wnioskiem w sprawie nadania godności doktora honoris causa Uniwersytetu Rzeszowskiego profesorowi Shimonowi Redlichowi rozpoczęło się **listopadowe posiedzenie Senatu (29 listopada br.)**. W dalszej kolejności rozważano wniosek Rady Wydziału Medycznego o przyznanie profesorowi Michaelowi B. Ranke Medalu Wielkiego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Podjęto w tych sprawach stosowne uchwały.

Rozpatrzono także szereg spraw osobowych, a także zatwierdzono awans grupy profesorów nadzwyczajnych – tytularnych na stanowisko profesora w UR.

Istotnym krokiem, wynikającym z realizacji przepisów nowej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, było przyjęcie przez zebranych uchwały w sprawie zasad powołania nowego organu, tj. rady uczelni.

Uzupełniono także dotychczasowy Statut UR o zapisy: „Osoby, które są zatrudnione na stanowisku dydaktycznym i wykazują znaczną aktywność naukową, mogą zostać przeniesione na stanowisko badawczo-dydaktyczne (...). Decyzję w tej sprawie podejmie Rektor, po zasięgnięciu opinii rady wydziału i złożeniu przez pracownika stosownych dokumentów”.

Senat przyjął także uchwałę w sprawie utworzenia Uniwersyteckiego Centrum Dydaktycznego (UCD) – będącego pozawydziałową jednostką.

Podjęto także decyzje dotyczące: zniesienia kierunku studiów inżynieria bezpieczeństwa (studia pierwszego stopnia o profilu praktycznym) oraz utworzenia studiów podyplomowych zarządzanie w administracji publicznej – studia menedżerskie (wnioski rad wydziałów: Matematyczno-Przyrodniczego i Ekonomii).

Małgorzata Dworak

LUDWIK
BOROWIEC

PROFESURA NA WYDZIALE MEDYCZNYM

18 października br. w Kancelarii Prezydenta RP profesorską nominację otrzymała dr hab. n. med. BOŻENNA KARCZMAREK-BOROWSKA, prof. UR, kierownik Katedry Klinicznych Podstaw Fizjoterapii na Wydziale Medycznym UR i kierownik Kliniki Onkologii Klinicznej – Podkarpackie Centrum Onkologii Klinicznego Szpitala Wojewódzkiego nr 1 w Rzeszowie.

Absolwentka Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Lublinie po ukończeniu studiów pracowała w Szpitalu Onkologicznym (późniejsza nazwa Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej). Pod kierownictwem prof. dra hab. n. med. Jerzego Pęszyńskiego uzyskała I stopień z radioterapii oraz tytuł specjalisty w zakresie radioterapii. Od listopada 1985 do lipca 1988 r. była kierownikiem Pracowni Przyspieszacza Liniowego Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej. Współpraca z Kliniką Laryngologii PSK-4 i udział w kwalifikacji chorych do leczenia napromie-

nianiem zaowocowały rozprawą doktorską „Badania nad skutecznością leczenia raka krtani ze szczególnym uwzględnieniem radioterapii w rejonie lubelskim w latach 1976–1978”. Następnie dr Bożenna Karczmarek-Borowska uzyskała tytuł specjalisty w zakresie chemioterapii nowotworów oraz specjalizację II stopnia w dziedzinie onkologii klinicznej. W latach 1995–2002 była ordynatorem Oddziału Chemioterapii Centrum Onkologii Ziemi Lubelskiej. W okresie od kwietnia 1998 do czerwca 2001 r. była konsultantem ds. onkologii klinicznej dla województwa lubelskiego. Oprócz podstawowych obowiązków związanych z pracą z pacjentami systematycznie współpracowała także z klinikami Akademii Medycznej w Lublinie. Wyniki prowadzonych badań były przedstawiane na krajowych i międzynarodowych konferencjach oraz w publikacjach naukowych. W październiku 2006 r. na podstawie rozprawy habilitacyjnej pt. „Ekspresja wybranych białek i genów antyapoptotycznych oraz genu supresorowego p53 w niedrobnokomórkowym raku płuca” dr n. med. Bożenna Karczmarek-Borowska uzyskała stopień doktora habilitowanego w dziedzinie medycyny.

Od kwietnia 2008 r. pracuje w Podkarpackim Centrum Onkologii (PCO) Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego nr 1 w Rzeszowie jako lekarz kierujący oddziałem chemioterapii oraz jako pełnomocnik dyrektora ds. PCO, a później jako dyrektor. W Klinice Onkologii Klinicznej i Zakładzie Onkologii kieruje 7 tematami badawczymi, których wyniki są podstawą do rozpraw doktorskich lekarzy.

Od października 2008 r. jest nauczycielem akademickim w Instytucie Fizjoterapii Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od stycznia 2009 (z przerwą 2014–2016) jest konsultantem wojewódzkim w dziedzinie onkologii klinicznej dla województwa podkarpackiego.

Prof. Bożenna Karczmarek-Borowska systematycznie podnosi kwalifikacje niezbędne do prowadzenia badań naukowych. Uczestniczyła w trzech ważnych szkoleniach z cyklu „Good Clinical Practice”: w Rzymie, Rzeszowie i w Warszawie. Dziewięciokrotnie (od 1996 r.) uczestniczyła w międzynarodowych wielośrodkowych badaniach klinicznych jako główny badacz.

Wyniki prowadzonych badań są wielokrotnie przedstawiane w renomowanych czasopiśmie me-

dycznych (Oncotarget, Clinical Breast Cancer, Lancet Oncology). Łączny dorobek naukowy Pani Profesor obejmuje 110 prac naukowych. Przedstawiła 122 prezentacje na zjazdach międzynarodowych i krajowych, co zaowocowało punktacją IF 169, 410 oraz PK (MNiSW) 951,5 wraz z badaniami wielośrodkowymi. Bogata jest również tabela cytowań ujętych w międzynarodowych i krajowych wykazach.

Prof. dr hab. n. med. Bożenna Karczmarek-Borowska jest promotorem 3 doktoratów, recenzentem 6 prac doktorskich (jedna w trakcie otwartego przewodu doktorskiego) oraz promotorem 136 prac magisterskich, recenzentem 62 prac magisterskich i 14 licencjackich.

Była kierownikiem specjalizacji 7 lekarzy (1 lekarz uzyskał specjalizację pierwszego stopnia z radioterapii, 7 lekarzy specjalizację z onkologii klinicznej). Obecnie prowadzi specjalizację 1 lekarza z onkologii klinicznej. W latach 2011–2016 przygotowywała pytania egzaminacyjne (z zakresu onkologii klinicznej) dla Centrum Egzaminów Medycznych.

Na Uniwersytecie Rzeszowskim prof. Bożenna Karczmarek-Borowska prowadzi wykłady, ćwiczenia, seminaria oraz konwersatoria dla studentów z Instytutu Fizjoterapii oraz wykłady dla studentów dwóch kierunków – ratownictwa i położnictwa. Od września 2017 r. prof. Bożenna Karczmarek-Borowska jest kierownikiem medycznym 3 grantów naukowych w ramach regionalnego programu operacyjnego województwa podkarpackiego. Od roku 2010 jest opiekunem medycznym Stowarzyszenia Amazonek w Rzeszowie. Od 6 lat systematycznie organizuje coroczne konferencje dla lekarzy rodzinnych z Podkarpacia pod hasłem „Wczesna diagnostyka nowotworów – szansą wyleczenia”.

Prof. Bożenna Karczmarek-Borowska jest redaktorem tematycznym (onkologii) w czasopiśmie „European Journal of Clinical and Experimental Medicine” oraz członkiem Międzynarodowej Rady Naukowej w czasopiśmie „Problemy Nauk Stosowanych”. Była recenzentem w „Journal of Cellular and Molecular Medicine” oraz „Advances in Clinical and Experimental Medicine”. Obecnie recenzuje prace „Contemporary Oncology” i „Medycyna Praktyczna – Onkologia”.

Fot. Kancelaria Prezydenta RP

Dr hab. ANETA BYLAK

Dr hab. ANETA BYLAK od 2006 r. pracuje na Wydziale Biologiczno-Rolniczym, w Katedrze Ekologii i Biologii Środowiska. Ważnym etapem Jej działalności naukowej były badania ekologicznych skutków inżynierskiej aktywności bobra europejskiego. Efektem badań była obrona pracy doktorskiej *Bóbr europejski Castor fiber L. jako czynnik modyfikujący ekosystem potoku górskiego*, którą przygotowała pod kierunkiem prof. dr. hab. Krzysztofa Kukuły. W 2012 r. Rada Wydziału Biologiczno-Rolniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego nadała mgr Anecie Bylak stopień doktora nauk biologicznych w dyscyplinie biologia, a rozprawa doktorska została wyróżniona.

Na Wydziale Biologiczno-Rolniczym dr hab. Aneta Bylak prowadzi ćwiczenia laboratoryjne i terenowe, pracownie specjalistyczne oraz wykłady z kilkunastu przedmiotów z zakresu ekologii, ichtiologii, hydrobiologii i ochrony ekosystemów wodnych na trzech kierunkach: biologia, ochrona środowiska oraz agroleśnictwo. W roku 2017 Kapituła powołana przez rektora UR doceniła Jej osiągnięcia dydaktyczne, honorując, przyznanym po raz pierwszy na uczelni, tytułem i statuetką Dydaktyczny Laur Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Podstawą pomyślnie zakończonego przewodu habilitacyjnego była praca pt. *Efekt bariery w funkcjonowaniu populacji ryb potoków karpackich* obejmująca cykl 5 publikacji z lat 2014–2018. Wszystkie ukazały się w czasopismach o wysokiej wartości wskaźnika oddziaływania Impact Factor (1,347–4,900). Liczba punktów MNiSW dla poszczególnych czasopism wynosiła 40, 35 i 30, co lokuje je wśród najlepszych w danej specjalności. Dr hab. Aneta Bylak opublikowała do tej pory 49 prac naukowych o sumarycznej wartości Impact Factor 31.056.

Stopień naukowy doktora habilitowanego nauk biologicznych w dyscyplinie ekologia został nadany dr Anecie Bylak przez Radę Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego 25 września 2018 r.

Dr hab. Aneta Bylak współpracuje z wieloma krajowymi ośrodkami naukowymi: z Instytutem Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Krakowie, Instytutem Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, Instytutem Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie, Uniwersytetem Jagiellońskim, Uniwersytetem Wrocławskim, a także z parkami narodowymi, nadleśnictwami i jednostkami administracji państwowej zajmującymi się ochroną przyrody. Nawiązała również współpracę z Instytutem Fizjologii Zwierząt i Genetyki Czeskiej Akademii Nauk, Instytutem Zoologii Słowackiej Akademii Nauk i Uniwersytetem Otago w Nowej Zelandii. Odebrała kilkanaście krajowych i zagranicznych staży, wizyt naukowych oraz specjalistycznych szkoleń. Od lat należy do prestiżowych towarzystw naukowych skupiających specjalistów z ekologii wód: International Society of Limnology (SIL) i Polskiego Towarzystwa Hydrobiologicznego.

Dr hab. Aneta Bylak w wolnym czasie zajmuje się rysunkiem, malarstwem i fotografią, lubi także wędrowki górskie.

Dr hab. ANNA HANUS

ANNA HANUS dyplom magistra uzyskała na kierunku filologia germańska (specjalność nauczycielska) w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Rzeszowie.

W roku 2007 na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego otrzymała tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa na podstawie rozprawy doktorskiej *Zur Gestaltung der Dialogizität in Prosa- werken – exemplifiziert an ausgewählten Erzählungen von Arthur Schnitzler und Thomas Bernhard*. Do roku 2017 była adiunktem w Instytucie Filologii Germańskiej. Współtworzyła nowy kierunek lingwistyka stosowana na Wydziale Filologicznym, a od października 2017 r. pracuje w nowo powstałej Katedrze Lingwistyki Stosowanej. 15 listopada br. Rada Wydziału Filologicznego UR podjęła uchwałę o nadaniu dr Annie Hanus stopnia doktora habilitowanego. Podstawą decyzji był przeprowadzony przewód na podstawie monografii *Krytykowanie i jego operacjonalizacja w kontrastywnej analizie dyskursu*. Punkt ciężkości pracy stanowi holistyczny opis krytykowania w rozumieniu pragmatyczno-komunikacyjnym, rozpatrywany przez pryzmat lingwistyki tekstu, tj. zawartych w tekście wyznaczników językowych i treściowych na płaszczyźnie mikro oraz z perspektywy dyskursu umieszczonego w konkretnej czasoprzestrzeni (płaszczyzna makro). Punktem wyjścia, czyli tzw. wydarzeniem dyskursywnym dla analizowanych dyskursów stały się publikacje dwóch kontrowersyjnych biografii wybitnych i powszechnie znanych postaci świata kultury Ryszarda Kapuścińskiego i Marcela Reicha-Ranickiego. Podstawę omawianego opracowania stanowią ponadto rozważania, na ile analiza krytykowania rozumianego jako kompleksowe działanie językowe może być wskaźnikiem pomocnym w analizach dyskursu, tj. w analizach wiedzy i władzy, a także w prześledzeniu sposobów i strategii profilowania rzeczywistości, stanowiąc przyczynek do określenia profilu medialnego poszczególnych aktorów badanego dyskursu.

Dużą część zainteresowań naukowych dr hab. Anny Hanus stanowią analizy kontrastywne z zakresu tekstu i dyskursu prowadzone i prezentowane z myślą o problematyce wiedzy polonistycznej i germanistycznej w ich wzajemnej relacji oraz o transferze tej wiedzy, a także lepszym zrozumieniu i kreatywnym wykorzystaniu przez badaczy wymienionych obszarów wiedzy płynącej z obu kultur piśmienniczych. Jej dążenia i zainteresowania naukowo-badawcze w tym zakresie znajdują odzwierciedlenie w licznych publikacjach autorskich i współautorskich, będących w dużej mierze wynikiem badań prowadzonych w ramach działalności w Ośrodku Badawczo-Dydaktycznym i Transferu Wiedzy Tekst – Dyskurs – Komunikacja, którego w 2011 r. była współzałożycielką. W ramach pracy w Ośrodku prowadzi badania kontrastywne i popularyzuje wyniki badań polskich naukowców w krajach niemieckojęzycznych oraz badaczy niemieckojęzycznego kręgu kulturowego w Polsce, przyczyniając się do wspomnianego transferu wiedzy pomiędzy obydwoma obszarami naukowymi.

Dr hab. Anna Hanus jest autorką 2 monografii autorskich, współredaktorką 4 monografii zbiorowych oraz licznych publikacji i tłumaczeń z zakresu lingwistyki tekstu i dyskursu, genologii lingwistycznej, polsko-niemieckiej lingwistyki i mediolingwistyki kontrastywnej, a także pragmatyki i transla-

toryki. Wchodzi w skład kolegium redakcyjnego periodyku „Tekst i Dyskurs – Text und Diskurs“. Uczestniczyła w realizacji 2 międzynarodowych projektów badawczych i 5 grantów polskich i niemieckich fundacji (także jako kierownik). Brała udział w wielu konferencjach w Polsce i za granicą (m.in. w Jenie, Wiedniu, Helsinkach, Szanghaju, Odense). Prowadziła zajęcia i wykłady gościnne m.in. na uniwersytetach w Lublanie, Ersurum, Saarbrücken, Walencji i Vancouver. Popularyzuje ponadto polską poezję w niemieckojęzycznym kręgu kulturowym. Jest współautorką tłumaczeń i współwydawcą zbioru poezji Janusza Szubera (2015), a obecnie przygotowuje (jako współautorka) dwujęzyczną antologię współczesnej poezji polskiej.

Jest członkiem Międzynarodowego Zrzeszenia Germanistów, Stowarzyszenia Germanistów Polskich oraz Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, tłumaczem przysięgłym języka niemieckiego, dyplomowanym nauczycielem języka niemieckiego z wieloletnim doświadczeniem w pracy z młodzieżą szkolną, doradcą metodycznym w Mediatece Instytutu Goethego w Rzeszowie, autorką wielu inicjatyw promujących język niemiecki i kulturę krajów niemieckojęzycznych; do roku 2010 była prezesem Podkarpackiego Oddziału Polskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Języka Niemieckiego.

HABILITACJA NA WYDZIALE BIOLOGICZNO-ROLNICZYM

Dr hab. WACŁAW JARECKI

WACŁAW JARECKI w latach 1987–1992 uczęszczał do Technikum Rolniczego w Miłocinie. Stopień magistra inżyniera uzyskał w 1997 r. na Wydziale Ekonomii w Rzeszowie, Akademii Rolniczej w Krakowie. Pracę magisterską pt.: *Stan nasiennictwa w województwie rzeszowskim i możliwości jego poprawy* napisał pod opieką naukową dra inż. Bogusława Rząsy. W 1997 r. został zatrudniony na stanowisku asystenta w Katedrze Produkcji Roślinnej, Wydziału Ekonomii w Rzeszowie, Akademii Rolniczej w Krakowie.

W 2005 r. obronił pracę doktorską w zakresie agronomii na Wydziale Rolniczo-Ekonomicznym Akademii Rolniczej w Krakowie. Promotorem rozprawy doktorskiej pt.: *Efektywność dolistnego dokarmiania rzepaku mikroelementami* była prof. dr hab. inż. Dorota Bobrecka-Jamro. Recenzentami dysertacji naukowej: prof. dr hab. inż. Elżbieta Pisulewska oraz prof. dr hab. inż. Wojciech Budzyński.

Stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie agronomii został nadany dr. Waławowi Jareckiemu uchwałą Rady Wydziału Biologiczno-Rolniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego z 19 września 2018 r. Wyniki prowadzonych doświadczeń były podstawą cyklu publikacji przedstawionych jako monotematyczne osiągnięcie naukowe pod zbiorczym tytułem *Wpływ dokarmiania dolistnego na wielkość i jakość plonów wybranych roślin uprawnych*.

W trakcie pracy zawodowej na wydziale Biologiczno-Rolniczym Uniwersytetu Rzeszowskiego dr hab. inż. Waław Jarecki był wykonawcą kilku pro-

projektów finansowanych z funduszy krajowych lub UE. Miedzy innymi realizował projekt badawczy pt. *Optymalizacja elementów agrotechniki wybranych morfotypów roślin strączkowych w warunkach siedliskowych województwa podkarpackiego*. Projekt został zakończony i rozliczony w 2014 r. Od 2016 r. współprowadzi badania w ramach pięcioletniego programu *Zwiększenie wykorzystania krajowego białka paszowego dla produkcji wysokiej jakości produktów zwierzęcych w warunkach zrównoważonego rozwoju*. Od 2017 r. współrealizuje prestiżowy i strategiczny program badań naukowych i prac rozwojowych *Środowisko naturalne, rolnictwo i leśnictwo – BIOSTRATEG III*, NCBiR, pt. *Opracowanie innowacyjnej biodegradowalnej otoczki dla nasion soi opartej na biopolimerach z surowców odnawialnych dla zwiększonej tolerancji roślin na niekorzystne warunki środowiskowe*. Zakończenie zaplanowano na 2020 rok.

Dorobek naukowy dr. hab. inż. Waclawa Jareckiego obejmuje oryginalne wysoko punktowane publikacje w recenzowanych czasopismach naukowych. Wyniki swoich badań prezentował na licznych konferencjach tak krajowych, jak i zagranicznych. W ramach projektów współfinansowanych przez Unię Europejską brał udział w krajowych (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu) i zagranicznych (Austria, Niemcy, Słowacja, Ukraina) stażach naukowo-dydaktycznych, w tym w programie Erasmus+. Dr hab. inż. Waclaw Jarecki posiada duże doświadczenie dydaktyczne z zakresu realizowanych przedmiotów branżowych. W okresie zatrudnienia był promotorem lub recenzentem licznych prac magisterskich i inżynierskich oraz promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej.

W ramach podnoszenia kompetencji zawodowych uzyskał liczne certyfikaty ze szkoleń organizowanych w kraju i za granicą. Od 2016 r. pełni funkcję skarbnika Polskiego Towarzystwa Agronomicznego w oddziale w Rzeszowie. W latach 2012–2015 był członkiem ESA (European Society for Agronomy).

W ramach współpracy z interesariuszami zewnętrznymi prowadzi badania w Podkarpackim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Boguchwale, Stacji Doświadczalnej Oceny Odmian w Przecławiu i Zakładzie Doświadczalnym Oceny Odmian w Skołoszowie. Efektem tego są wdrażane do praktyki rolniczej nowe rozwiązania agrotechniczne.

HABILITACJA NA WYDZIALE FILOLOGICZNYM

Dr hab. AGNIESZKA MAC

Agnieszka Mac jest absolwentką filologii germańskiej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa uzyskała w 2004 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego. Od początku pracy zawodowej jest związana z Uniwersytetem Rzeszowskim (wcześniej Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Rzeszowie). W latach 1997–2005 była asystentem w Katedrze Filologii Germańskiej, a od roku 2001 w Instytucie Filologii Germańskiej; w latach 2005–2016 pracowała jako adiunkt, a 2016–2017 jako starszy wykładowca

w Instytucie Filologii Germańskiej (Zakład Teorii Komunikacji Językowej). Współtworzyła nowy kierunek lingwistyka stosowana na Wydziale Filologicznym, a od października 2017 r. pracuje w nowo powstałej Katedrze Lingwistyki Stosowanej.

W maju 2018 r. Rada Wydziału Filologicznego UR nadała dr Agnieszce Mac stopień doktora habilitowanego w zakresie nauk humanistycznych w dyscyplinie językoznawstwo na podstawie pracy: *Textdesign und Bedeutungskonstitution im multimodalen Fernsehext. Dramatisierungsstrategien in deutschen und polnischen Nachrichtensendungen (Design tekstu i tworzenie znaczenia w telewizyjnym tekście multimodalnym. Strategie dramatyżacji w niemieckich i polskich serwisach informacyjnych)*. Autorka definiuje w monografii kategorię badawczą, jaką jest *dramatyżacja*, traktując tekst wiadomości telewizyjnych jako kompleksową formę tekstu multimodalnego, obejmującego połączenie języka (mówionego i pisanego), obrazu (statycznego i ruchomego), odgłosów i muzyki. W rozprawie zawarty jest całościowy opis strategii dramatyżacji wynikających z konkretnych realizacji tekstowych i tworzonego na tej podstawie znaczenia na trzech płaszczyznach: telewizyjnego serwisu informacyjnego, gatunku tekstu, jakim jest informacja, i jego stylistycznej realizacji. Inwentaryzacja strategii przeprowadzona została w oparciu o serwisy informacyjne publicznych stacji telewizyjnych w Niemczech (ARD, *Tagesschau*) i w Polsce (TVP1, *Wiadomości*). Strategie są opisane w kontraście kulturowym, na podstawie którego autorka podejmuje próbę wyjaśnienia wpływu różnych czynników na ich występowanie, m.in. w odniesieniu do historii, przemian społecznych, czynników socjologicznych i kultury. Takie spojrzenie pomaga odkryć rozmaite zależności oraz umożliwia próbę wyjaśnienia ich genezy, jak również ukazania ich wpływu na kształtowanie się medialnych praktyk komunikacyjnych.

Zainteresowania naukowe Agnieszki Mac związane są w dużym stopniu z badaniami prowadzonymi w ramach działalności Ośrodka Badawczo-Dydaktycznego i Transferu Wiedzy „Tekst – Dyskurs – Komunikacja”, którego w 2011 r. była współzałożycielką. Jest autorką 2 monografii autorskich, współredaktorką 3 monografii zbiorowych oraz autorką licznych artykułów naukowych. Wczesne publikacje Agnieszki Mac dotyczą różnych aspektów metodyki i dydaktyki nauczania języka niemieckiego jako obcego. Późniejsze prace wpisują się w badania nad różnymi tekstami medialnymi (teksty prasowe, telewizyjne, publikowane online) i mają głównie charakter kontrastywny. Autorka porównuje w nich poszczególne gatunki tekstu, teksty w większych zbiorach (tzw. „sieciach”) oraz wybrane aspekty analizy tekstu, jak np. ich tytuły, czy też intertekstualność. Tematyka artykułów odnosi się najczęściej do porównań dwóch obszarów językowych i kulturowych/narodowych (polskiego i niemieckiego). Prowadzi również badania dotyczące kontrastowania produktów medialnych w obrębie jednego kraju – Polski, jak np. ogólnopolskiej i regionalnej prasy codziennej, programów publicznych oraz komercyjnych stacji telewizyjnych. Na tej podstawie autorka zwraca uwagę na różnice w realizacji gatunków, których uzasadnieniem nie jest jedynie ich specyfika narodowa i równocześnie kulturowa (statyczne pojęcie kultury), ale również fakt, iż kultura artykułuje się w różnych wymiarach przestrzennych (kultura jako kategoria dynamiczna), np. w odniesieniu do przestrzeni geograficznych, politycznych, medialnych i społecznych.

Dr hab. Agnieszka Mac pełniła w latach 2004–2012 funkcję asystenta redaktorów w wydawanych przez Instytut Filologii Germańskiej „Zeszytach Naukowych” serii: „Studia Germanica Resoviensia”, obecnie wchodzi w skład kolegium redakcyjnego periodyku „Tekst i Dyskurs – Text und Di-

skurs”. Jest stypendystką niemieckiej fundacji DAAD, uczestniczyła w realizacji 4 międzynarodowych projektów badawczych. Brała udział w wielu konferencjach w Polsce i za granicą (m.in. w Jenie, Magdeburgu, Mannheim, Helsinkach, Zurychu). Prowadziła zajęcia dydaktyczne w ramach programu Erasmus na uniwersytetach w Lublanie, Grazu i Landau. Brała również udział w stażach zagranicznych i wizytach studyjnych (Lipsk, Vancouver, Winterthur). Jest członkiem Międzynarodowego Zrzeszenia Germanistów oraz Stowarzyszenia Germanistów Polskich, tłumaczem przysięgłym języka niemieckiego, współpracowała w charakterze konsultanta metodycznego z wydawnictwami (Langenscheidt, Pearson) oraz Podkarpackimi Centrami Edukacji Nauczycieli.

HABILITACJA NA WYDZIALE WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Dr hab. AGNIESZKA MIRKIEWICZ

AGNIESZKA MIRKIEWICZ jest absolwentką Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie (kierunek historia) i podyplomowych studiów dziennikarskich. Od początku zatrudnienia niezmiennie związana jest z tą uczelnią, która po zmianach organizacyjnych, od 1 września 2001 r., funkcjonuje pod nazwą Uniwersytet Rzeszowski. Aktualnie A. Mirkiewicz pracuje na Wydziale Wychowania Fizycznego UR, gdzie pełni funkcję kierownika Zakładu Historii. Jej zainteresowania badawcze związane są z wieloaspektową działalnością Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”, które rozpatruje zarówno w mikro, jak i makro skali. W pierwszym z tych ujęć zrealizowała już swoją pracę magisterską, poświęcając ją historii gniazda przeworskiego (*Działalność Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Przeworsku w latach 1914–1939*). Pracując na uczelni, kontynuowała badania tej problematyki, co zaowocowało pogłębioną kwerendą i przygotowaniem pracy doktorskiej. W 2004 r. otrzymała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii, uzyskany na podstawie rozprawy pt. *Działalność Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w okręgu rzeszowskim w latach 1895–1939*. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Włodzimierz Bonusiak.

W działalności badawczej dr hab. Agnieszka Mirkiewicz dużo miejsca poświęca stowarzyszeniom sokolim. Jest autorką trzech monografii związanych z tą tematyką: *Zarys dziejów sokolstwa słowiańskiego (1862–1939)*, Rzeszów 2014; *Okręg rzeszowski Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (1895–1939)*, Rzeszów 2016; *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w II Rzeczypospolitej (1918–1939)*, Rzeszów 2017; pracy pod jej redakcją *Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Rozwadowie, Nisku, Tarnobrzegu i Machowie. W 110. rocznicę powstania gniazda rozwadowskiego 1906–2016*, Stalowa Wola 2016 i licznych artykułów naukowych. W tych ostatnich opracowała różne kwestie związane z dziejami sokolstwa, w tym m.in. z próbami reaktywacji

„Sokoła” po II wojnie światowej, procesem jego delegalizacji w województwie rzeszowskim i stanem posiadania gniazd w tym okresie. Zajął się też historią kilku ośrodków sokolich: borysławskiego, przeworskiego, rozwadowskiego i rzeszowskiego (w latach 1945–1947). Obecnie przygotowuje monografię poświęconą placówce chyrowskiej stowarzyszenia. W swoim dorobku posiada też artykuły z zakresu biografistyki.

Naturalną konsekwencją prowadzonych badań i rozwoju naukowego było podjęcie przez dr A. Mirkiewicz starań o wszczęcie postępowania habilitacyjnego. Wraz z jego zainicjowaniem ocenie poddała swoje osiągnięcie zatytułowane: *Słowiański ruch sokoli w Europie w XIX i XIX w. (ze szczególnym uwzględnieniem działalności sokolstwa polskiego w Galicji i II Rzeczypospolitej)*. Zawierało ono wiele pionierskich ustaleń, zwłaszcza dokumentujących życie społeczne okresu 1918–1939, z uwzględnieniem wspomnianego aspektu sokolego. Decyzją Rady Wydziału Socjologiczno-Historycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego 13 września 2018 r. uzyskała stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie historia.

Dr hab. A. Mirkiewicz jest doświadczonym dydaktykiem, ceniącym sobie kontakty i pracę z młodzieżą. Jej dotychczasowa praktyka dydaktyczna obejmowała różne typy zajęć: wykłady (historia kultury fizycznej), ćwiczenia (historia kultury fizycznej; historia olimpizmu; podstawy rekreacji; areny i stadiony i ich znaczenie dla rozwoju turystyki, dziedzictwo kulturowe Podkarpacia; historia Europy Środkowo-Południowo-Wschodniej – na kierunku socjologia); seminaria licencjackie i magisterskie. Należy też wspomnieć, iż obok zaangażowania na niwie nauki i dydaktyki posiada też dokonania organizacyjne. Obecnie, pracując na Wydziale Wychowania Fizycznego, należy do Wydziałowego Zespołu ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, w okresie wyborczym była wybrana do Wydziałowej Komisji Wyborczej.

Od 2014 r. związana jest z Regionalnym Towarzystwem Naukowym, gdzie działa w sekcji źródłoznawczej, popularyzatorsko-wydawniczej, komisji rewizyjnej oraz radzie naukowej serii wydawniczej *Studia z dziejów miasta i regionu. Przeworsk. Mała ojczyzna*. Jest także członkinią Klubu Autora „Ty i Twoje publikacje naukowe” działającego pod auspicjami Amber Editing. Prowadzi również szeroką działalność popularyzującą naukę, współpracuje z Muzeum Okręgowym w Rzeszowie, Muzeum Regionalnym w Stalowej Woli i Muzeum w Przeworsku. Występowała z wieloma wykładami z zakresu historii kultury fizycznej (m.in. poświęconymi agonistyce greckiej, słowiańskim stowarzyszeniom sokolim), których odbiorcami była młodzież szkolna, nauczyciele historii, wychowania fizycznego oraz słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Uczestniczyła w realizacji wielu wystaw, pełniąc tam rozmaite funkcje, głównie autorki, współautorki i konsultantki merytorycznej. Była m.in. twórczynią koncepcji wystawy jubileuszowej poświęconej Towarzystwu Gimnastycznemu „Sokół” z okazji 130. rocznicy jego powstania; konsultowała podobny projekt poświęcony historii sportu przeworskiego (1867–2016), jak również dużą wystawę plenerową „Rozwadowski Sokół- na skrzydłach niepodległości w 325. rocznicę lokacji miasta”. Za upowszechnianie wiedzy na temat dziejów ruchu sokolego uhonorowana została Srebrnym Znakiem Sokoła. W 2018 r. była jednym z autorów wystawy edukacyjnej pt. „Młodzi dla Niepodległej”, organizowanej pod auspicjami Departamentu Kultury i Ochrony Dziedzictwa Narodowego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego.

ANNA
STELIGAZA MUREM DZIECIAKI
SZNUREM.
JUŻ SZÓSTY ROK

13 października 2018 r. w auli „Kula” w budynku A0 przy ulicy Pigoń 1 odbyła się uroczysta inauguracja szóstego już roku akademickiego na Małym Uniwersytecie Rzeszowskim. Temu wydarzeniu towarzyszyło otwarcie kolejnej edycji interaktywnej wystawy popularnonaukowej „Eksploratorium”, która jest wynikiem współpracy Uniwersytetu Rzeszowskiego i konsorcjum URiSE. Najmłodszy studenci złożyli ślubowanie przed prorektorem ds. studenckich i kształcenia dr. hab. Wojciechem Walatem, prof. UR. Następnie odebrali indeksy, identyfikatory i pakiety startowe oraz zwiedzili wystawę i uczestniczyli w pierwszych zajęciach.

Przy okazji tej inauguracji warto przypomnieć, jak zrodził się na uczelniach pomysł, aby organizować naukę dla najmłodszych. Pierwszy uniwersytet dziecięcy powstał w 2002 r. w Tybindze (Niemcy). W Polsce tego typu uniwersytety pojawiły się w 2007 r. w Krakowie, Warszawie, Poznaniu i Łodzi. U podstaw tego przedsięwzięcia leży przekonanie, że wykształcenie to najważniejsze narzędzie, w jakie można wyposażyc dzieci. Nie chodzi tu jednak o naukę konkretnego przedmiotu, ale o stworzenie najmłodszym możliwości zadawania pytań i zdobywania na nie odpowiedzi. Zajęcia na uniwersytetach dziecięcych mają rozbudzić zainteresowanie nauką jako obszarem atrakcyjnych poszuki-

wań i przeżyć, ukazywać i promować korzyści płynące z wiedzy, a także popularyzować idee kształcenia przez całe życie. Ta inicjatywa ma rozwijać dziecięcą ciekawość, propagować edukację i zachęcać do poznawania świata.

MUR w naszej uczelni od tego roku akademickiego ma nowego pełnomocnika rektora ds. organizacji Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego. Została nim **dr Anna Steliga** z Wydziału Sztuki. Tym samym swoją 5-letnią kadencję zakończyła poprzednia pełnomocnik – **dr Renata Juraszewska** z Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. Pracę w Radzie Programowej MUR zakończyli także: dr hab. **Teresa Pop**, prof. UR z Wydziału Medycznego, mgr **Magdalena Gruszka** z WWF, mgr **Maria Pliś** z CSiR oraz mgr **Tobiasz Serafin** z Wydziału Prawa i Administracji. Bardzo im za te lata owocnej współpracy dziękujemy.

W Radzie Programowej nadal – już szósty rok – działają:

- dr inż. **Jadwiga Lechowska** z Wydziału Biologiczno-Rolniczego;
- dr **Kazimierz Cyran** z Wydziału Ekonomii;
- dr **Anna Szpila** z Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego;
- dr **Anna Pięta-Szawara** z Wydziału Socjologiczno-Historycznego;
- dr **Anna Steliga** z Wydziału Sztuki;
- mgr **Anna Barć** z CSiR;
- dr **Sławomir Schultis** z CJO;
- mgr **Tomasz Warchoń** z Wydziału Pedagogicznego.

Od tego roku akademickiego członkami Rady Programowej MUR zostali:

- mgr **Natalia Tańska** z Wydziału Biotechnologii;
- dr **Michał Żmuda** z Wydziału Filologicznego;
- dr **Joanna Baran** z Wydziału Medycznego;
- dr **Krzysztof Uściłowski** z Wydziału Muzyki;
- dr **Katarzyna Szwed** z Wydziału Prawa i Administracji;
- dr **Iwona Pezdan-Śliz** z Wydziału Wychowania Fizycznego.

Zajęcia na MUR odbywają się raz w miesiącu, w soboty, na różnych wydziałach Uniwersytetu Rzeszowskiego. Tematyka i czas zajęć są dostosowane do wieku uczestników. Młodzi studenci podzieleni są na trzy grupy wiekowe: uczniowie klas I–III szkoły podstawowej; uczniowie klas IV–VI; uczniowie VII–VIII klas szkoły podstawowej i klasy III gimnazjum. O ich bezpieczeństwo dbają studenci-wolontariusze z Wydziału Medycznego. W indeksach studenci MUR będą zbierać wpisy konieczne do zaliczenia roku.

Tym, którzy wybrali naukę na MUR, życzymy samych sukcesów w roku akademickim i oby słowa ślubowania towarzyszyły im na każdych zajęciach: „Ja, student Małego Uniwersytetu Rzeszowskiego, ślubuję uroczyście, że będę starać się wiedzieć więcej, niż wiem, umieć więcej, niż umiem, rozumieć więcej, niż rozumiem, wykorzystać zdobytą wiedzę dla dobra swojego i innych. Ślubuję być superstudentem!”.

Fot. J. Zydróż

ANNA PIĘTA-SZAWARA
WOJCIECH WALAT

DWUJĘZYCZNE LICEUM UNIWERSYTECKIE ROZPOCZĘŁO CZWARTY ROK DZIAŁALNOŚCI

Rozwój współpracy europejskiej i coraz częstsze wyjazdy zagraniczne, a także związany z tym wzrost zapotrzebowania na wysoko wykwalifikowanych pracowników sprawiają, że biegłe posługiwanie się językami obcymi staje się przyszłością edukacji. W Rzeszowie wyzwaniem to jako pierwsze podjęło **Dwujęzyczne Liceum Uniwersyteckie im. Stanisława Barańczaka** powstałe w 2015 r. z inicjatywy społeczności Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wypełniło istotną lukę na mapie szkół ponadgimnazjalnych, oferując kształcenie dwujęzyczne w zakresie języka angielskiego oraz wychowując w duchu poszanowania polskich i europejskich tradycji oraz wartości, a przede wszystkim przygotowując do studiów wyższych w tych samych warunkach, co przyszli studenci.

Liceum zapewnia rozwój umiejętności językowych uczniów w stopniu pozwalającym na biegłe używanie języka angielskiego w różnych kontekstach zawodowych i dziedzinach naukowych bez konieczności korzystania z korepetycji. Aktualnie uczniowie w każdej klasie doskonalią swoje zdolności językowe pod opieką polskich nauczycieli i native speakerów pochodzących z różnych państw anglojęzycznych (USA, Wielkiej Brytanii). Łącznie w drugim języku nauczania, tj. języku angielskim, tygodniowo prowadzonych jest 12 lekcji, w tym autorskie przedmioty, takie jak *Creative Writing*, *Civil Society* i *Speaking*. Jest to jedyna szkoła średnia w Rzeszowie kładąca tak duży nacisk na nauczanie dwujęzyczne.

W czterech klasach liceum naukę pobiera 63 uczniów z Polski i zagranicy. Mają oni do wyboru trzy profile: (1) **medyczny** (z rozszerzonymi: biologią, chemią i językiem angielskim oraz dodatkowymi przedmiotami: anatomią, fizjologią, biochemią, psychologią), (2) **prawno-dzien-**

nikarski (z rozszerzonymi: językiem polskim, historią i językiem angielskim oraz dodatkowymi przedmiotami: nauką o państwie i prawie, podstawami dziennikarstwa, komunikowaniem publicznym, psychologią), (3) **matematyczno-przyrodniczy** (z rozszerzonymi: matematyką, geografią i językiem angielskim oraz dodatkowymi przedmiotami: podstawami programowania, systemami i sieciami komputerowymi, matematyką stosowaną, psychologią). Ponadto w bieżącym roku szkolnym, z uwagi na indywidualne potrzeby uczniów, **został uruchomiony dodatkowy profil: matematyczno-artystyczny**, w ramach którego wprowadzone zostały zajęcia z rysunku oraz historii sztuki. Można więc stwierdzić, że indywidualizacja kształcenia z punktu widzenia potrzeb i możliwości ucznia oraz ukierunkowanie na przyszły rodzaj studiów to wizytówka liceum uniwersyteckiego.

Wykwalifikowaną, 32-osobową kadrę szkoły stanowią zarówno pracownicy Uniwersytetu Rzeszowskiego, jak i nauczyciele pracujący w rzeszowskich szkołach średnich. Wszyscy mają wykształcenie pedagogiczne i wieloletnie doświadczenie w pracy z młodzieżą na poziomie szkoły średniej. Są inicjatorami licznych projektów edukacyjnych, laureatami odznaczeń i wyróżnień, autorami indywidualnych programów nauczania. Systematycznie doskonalą i rozwijają swoje umiejętności oraz kompetencje do pracy z młodzieżą. Część spośród nich biegle posługuje się językiem angielskim, kolejni przygotowują się do certyfikatów językowych.

Nauczyciele są otwarci na nowe pomysły w zakresie tematyki i form zajęć, zwłaszcza w ramach przedmiotów dodatkowych. Wykorzystują metody aktywizujące, a więc najbardziej atrakcyjne dla uczniów oraz wspierają ich w realizacji działań o charakterze społecznym, jak choćby kampanii „Drugie życie” promującej wiedzę na temat transplantologii czy w projekcie prowadzonym w ramach „Szkoły Dialogu”, pt.: „Rajsza. Śladami rzeszowskich Żydów”. Ideą szkoły jest, aby młodzież w warunkach otwartości uniwersyteckiej mogła rozwijać swoje pasje pod okiem doświadczonych nauczycieli

i pedagogów. Aby zwiększyć efektywność zajęć, uczniowie uczestniczą w badaniach naukowych prowadzonych w laboratoriach uniwersyteckich (m.in. fizycznych, chemicznych, biologicznych), a także sami regularnie wykonują doświadczenia i eksperymenty z wykorzystaniem profesjonalnego sprzętu i oprogramowania. Korzystają ponadto z bogatej oferty zajęć dodatkowych, w tym zajęć sportowych (kajaki, ścianka wspinaczkowa, basen, kręgielnia, narty, samoobrona), szkolnego klubu filmowego, programowania oraz zajęć tanecznych i teatralnych.

Dwujęzyczne Liceum Uniwersyteckie kształci uczniów w poczuciu odpowiedzialności za ich uzdolnienia i przyszłość, dba o ich wszechstronny rozwój intelektualny i moralny, a także kształtowanie aktywnych postaw obywatelskich. W szkole zachęca się młodzież do kreatywności, budując postawę otwartości na drugiego człowieka i zaangażowania w życie publiczne. Dotychczas uczniowie przeprowadzili kilka akcji pomocy najuboższym za pośrednictwem Stowarzyszenia „Zupełne Dobro” oraz Towarzystwa Brata Alberta w Rzeszowie, wsparli Caritas Diecezji Rzeszowskiej w zbiorce żywności pod hasłem „Tak, pomagam!”, zrealizowali pomoc w ramach działania „Opatrunek na ratunek” organizowanego przez Fundację Pomocy Humanitarnej Redemptoris Missio oraz przekazali pomoce edukacyjne dzieciom uczącym się w Mary’s Junior School w Muye, w Kenii (Afryka). Uczyli się także samorządzenia i współpracy w ramach akcji „Samorządy mają głos” koordynowanej przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Zaletą liceum jest indywidualne podejście do ucznia oraz mało liczne, kilkunastoosobowe klasy sprzyjające tworzeniu wzajemnego zaufania i autentycznej współpracy. Jak podkreślają nauczyciele, to właśnie wartości, umacnianie w młodzieży świadomości osobistej siły i optymizmu, stanowią znaki rozpoznawcze Dwujęzycznego Liceum Uniwersyteckiego w Rzeszowie. Jego sukces jest możliwy dzięki współpracy pedagogów, uczniów i rodziców oraz wsparciu środowiska akademickiego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Fot. D. Pasoń, M. Świącicki, J. Zydróż

LUDWIK
BOROWIEC

POŻEGNANIE NAUCZYCIELA AKADEMICKIEGO

Podczas październikowego posiedzenia Senatu UR władze uczelni wyróżniły w szczególny sposób przechodzącego na emeryturę mgra Adama Maryniaka.

Absolwent krakowskiej Akademii Wychowania Fizycznego (kierunek nauczycielski) i kilku kwalifikacyjnych studiów podyplomowych podjął pracę w byłej WSP, gdzie szczególnym sentymentem darzył siatkówkę. Jako trener kilku drużyn osiągał ze studentami liczne sukcesy. W latach 1977–1990, pełniąc funkcję trenera sekcji piłki siatkowej kobiet – AZS WSP Rzeszów, zdobył dwukrotnie mistrzostwo Polski wyższych szkół pedagogicznych i filii uniwersytetów. Ten zespół zdobył także cztery srebrne i jeden brązowy medal, a w marcu 1989 mistrzostwo Polski wśród szkół wyższych. Podobne sukcesy osiągała wielokrotnie drużyna prowadzona przez A. Maryniaka w lidze międzywojewódzkiej i akademickich mistrzostwach Polski.

Jako działacz AZS Uniwersytetu Rzeszowskiego mgr Adam Maryniak współorganizował Olimpiadę Sportową Młodzieży Miast Partnerskich Rzeszowa z udziałem 6 zagranicznych ekip. W latach 2003–2011 był trenerem trzecioligowego zespołu AZS UR Rzeszów. Zajmował się także męską siatkówką plażową, organizując turnieje o puchar

prezydenta miasta i rektora UR. Zdobył złoty medal podczas Drużynowych Akademickich Mistrzostw Polski w siatkówce plażowej przez siatkarzy Uniwersytetu Rzeszowskiego (Gdańsk 2009) było wielkim osiągnięciem dla środowiska akademickiego Rzeszowa. Drugą wielką miłością sportową A. Maryniaka jest narciarstwo zjazdowe. Od 1983 r. posiada uprawnienia instruktora PZN i jest członkiem Stowarzyszenia Trenerów i Instruktorów Narciarstwa. Zdobytymi umiejętnościami systematycznie dzieli się z osobami zainteresowanymi zimowym wypoczynkiem, organizując corocznie wyjazdy pracowników UR i ich rodzin do znanych ośrodków wypoczynkowych.

Mgr Adam Maryniak jako starszy wykładowca akademicki, prowadząc specjalizację sportową o profilu piłki siatkowej, wykształcił wielu instruktorów tej dyscypliny, którzy obecnie z sukcesami pracują na Podkarpaciu, szkoląc nie tylko dzieci i młodzież.

W ostatnich latach A. Maryniak organizował akademickie turnieje w szachach i brydżu sportowym, podczas których niezależnie od wieku i miejsca w akademickiej społeczności toczono liczne pojedynki o miano najlepszego w UR.

Fot. J. Zydroń

BARTOSZ
KORCZOWSKI

BARBARA
SKRZYPIEC

50 DOKTORATÓW NA WYDZIALE MEDYCZNYM UR

Na posiedzeniu 8 listopada 2018 r. Rada Wydziału Medycznego nadała pięćdziesiątej osobie stopień doktora nauk o zdrowiu.

Wydział Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego uzyskał uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk o zdrowiu na podstawie decyzji Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów z dnia 28 marca 2011 r. Pierwszy stopień doktora nauk o zdrowiu został nadany mgr Bożenie Majchrowicz 11 października 2012 r. Promotorem tej pierwszej pracy doktorskiej pt. *Analiza akceptacji transplantacji narządów i tkanek wśród mieszkańców województwa podkarpackiego* była prof. dr hab. med. Ludwika Sadowska. W maju 2014 r. został uchwalony obecnie obowiązujący *Regulamin postępowania w przewodach doktorskich na Wydziale Medycznym UR*, w którym Rada Wydziału określiła w 3 punktach obowiązujące do dziś minimalne wymagania dotyczące dorobku naukowego

kandydatów. Osoba ubiegająca się o stopień doktora ma być autorem (lub współautorem) trzech pełnotekstowych publikacji w recenzowanych czasopismach o łącznej punktacji minimum 12 punktów Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego; co najmniej jedna z tych publikacji ma być pracą oryginalną; kandydat ma być pierwszym autorem przynajmniej jednej publikacji.

Rada Wydziału Medycznego UR jest jedyną na Podkarpaciu jednostką, która posiada uprawnienia do prowadzenia przewodów doktorskich w naukach o zdrowiu i nadawania pierwszego naukowego stopnia. Od roku 2012 systematycznie rośnie liczba przeprowadzonych przewodów. Bieżący rok kalendarzowy będzie pod tym względem rekordowy. Systematycznie wzrasta też naukowy dorobek osób chcących otwierać przewód doktorski. Świadczą o tym m.in. udokumentowane publikacje w czasopismach z listy MNiSW oraz z Listy Filadelfijskiej.

ROK NADANIA STOPNIA DOKTORA	LICZBA NADANYCH STOPNI DOKTORA NAUK O ZDROWIU	DOROBEK NAUKOWY KANDYDATÓW PRZY OTWARCIU PRZEWODU DOKTORSKIEGO ŚREDNIA (MIN-MAX)	
		PUNKTACJA MNISW	IMPACT FACTOR
2012	1	0	0
2013	4	41 (17–57)	0
2014	6	20 (12–31)	0
2015	10	22 (2–53)	0
2016	9	16 (4–45)	0,3 (0–2,7)
2017	9	37 (14–67)	0,3 (0–1,9)
2018 (do listopada)	11	63 (12–163)	1,5 (0–5,4)

Tabela 1. Dorobek naukowy kandydatów na doktorów nauk o zdrowiu w kolejnych latach

Najwięcej doktorów (10) wypromował prof. dr hab. med. Artur Mazur. Po czterech nowych doktorów wypromowali profesorowie: Paweł Januszewicz, Andrzej Kwolek, Sławomir Snela i Bartosz Korczowski, a Andrzej Maciejczak i Anna Wilmowska-Pietruszyńska pełnili funkcję promotorów trzykrotnie. Wśród wypromowanych doktorów są przedstawiciele różnych zawodów: 22

fizjoterapeutów, 16 magistrów pielęgniarstwa, 3 lekarzy, 2 farmaceutów, 2 położne, 2 specjalistów zdrowia publicznego, 1 technolog żywności, 1 dietetyk oraz 1 dziennikarz o dorobku naukowym w dziedzinie nauk o zdrowiu. Obecnie w toku jest 26 przewodów doktorskich. Spośród doktorantów największy dorobek naukowy w chwili wszczęcia przewodu doktorskiego zgroma-

dził mgr Maciej Rachwał z Instytutu Fizjoterapii – 282 punkty MNiSW (Impact factor – 17,8) – ten doktorat jest jeszcze przed obroną.

Pracownicy Wydziału Medycznego oraz lekarze pracujący w placówkach ochrony zdrowia w naszym regio-

nie z nadzieją oczekują na decyzję Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów w sprawie przyznania kolejnego uprawnienia do nadawania stopnia doktora nauk medycznych. Wydział Medyczny wystąpił o przyznanie tych uprawnień wiosną bieżącego roku.

LUDWIK
BOROWIEC

DLA NAJLEPSZYCH DYPLOMY UZNANIA REKTORA

Jedną z form nagradzania najlepszych studentów i absolwentów Uniwersytetu Rzeszowskiego jest wyróżnienie Dyplomem Uznania Rektora. Otrzymują je absolwenci studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich. 24 października br. prof. Sylwester Czopek – rektor UR dyplomami wyróżnił 21 osób.

Z Wydziału Biologiczno-Rolniczego dyplom otrzymała Marcelina Farajewicz (kierunek architektura krajobrazu), z Wydziału Biotechnologii Gabriela Betlej, Beata Kasprzyk, Weronika Anna Nowak, Joanna Rzeszutko i Izabela Justyna Woś. Najwięcej Dyplomów Uznania Rektora otrzymali absolwenci Wydziału Filologicznego (11osób) – Ilona Dziadek (filologia polska), Katarzyna Kocan i Klaudia Piętka (dziennikarstwo i komunikacja społeczna), Katarzyna Kopczyk, Karolina Kucharska, Piotr Maziarz i Dorota Miller (filologia angielska), Paulina Podolska, Anna Rychlik, Beata Szostak i Dominika

Zawadzka (filologia polska). Z Wydziału Socjologiczno-Historycznego wyróżniono Szymona Wilka (historia), Dominika Boratyna, Karola Piękosia i Damiana Wicherka (politologia).

Wszyscy wyróżnieni spełnili warunki § 48 ust. 2 Regulaminu studiów wyższych w UR:

- uzyskali średnią arytmetyczną ocen z egzaminów oraz przedmiotów kończących się zaliczeniem na ocenę – nie niższą niż 4,8;
- uzyskali z pracy dyplomowej ocenę bardzo dobry;
- uzyskali z egzaminu dyplomowego ocenę bardzo dobry;
- ukończyli studia w terminie określonym planem studiów;
- wyróżniali się osiągnięciami naukowymi lub inną aktywnością naukową;
- wykazywali się różnego rodzaju aktywnością społeczną lub akademicką;
- wzorowo wypełniali obowiązki wynikające ze złożonego ślubowania.

Fot. J. Zydroń

RENATA
WIELGOS-
-STRUCK

20 LAT MINĘŁO...

1 października 1998 r. Instytut Socjologii (Wydział Socjologiczno-Historyczny) rozpoczął kształcenie pracowników pomocy społecznej w ramach Podyplomowego Studium Organizacji Pomocy Społecznej. W roku bieżącym mija 20 lat istnienia tej formy kształcenia w naszej uczelni spełniającej kwalifikacje kadr pomocy społecznej w zakresie zarządzania jej instytucjami.

Pracownicy pomocy społecznej z Podkarpacia z wielką radością powitali powstanie Studium. Wcześniej musieli wyjeżdżać do innych ośrodków (Warszawy, Krakowa, Lublina), aby zdobyć stosowne kwalifikacje.

Rozpoczęcie kształcenia poprzedzone zostało przygotowaniem. Dotyczyły one przede wszystkim zaangażowania fachowo przygotowanej kadry, a także opracowania programów przedmiotów, których lista określona została przez ówczesne Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. W działaniach organizacyjnych wspierali dyrekcję Instytutu Mirosław Przewoźnik (ówczesny dyrektor Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego) oraz Ludwik Borowiec (pracownik Biura Rektora, który do 2014 r. pomagał także w koordynacji ważnych kwestii organizacyjnych). Wiosną 1998 r. Studium wpisane zostało do prowadzonego przez Ministerstwo Pracy i Pomocy Społecznej rejestru placówek posiadających uprawnienia do kształcenia w zakresie specjalizacji „organizacja pomocy społecznej”. Na kierownika Studium powołana została dr Renata Wielgos-Struck, która pełni tę funkcję nadal. Sprawami administracyjnymi w pierwszym roku funkcjonowania specjalizacji zajmowała się Renata Gieron, zaś od 2000 r. do chwili obecnej Grażyna Bojda z Instytutu Socjologii.

Uruchomione w byłej WSP studia podyplomowe gwarantowały uzyskanie uprawnień do kierowania jednostkami pomocy społecznej w okresie do 30 września 2012 r. Ostatnia, osiemnasta ich edycja w Instytucie Socjologii odbyła się w roku akademickim 2011/12. Zmiany wprowadziło rozporządzenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z 26 września 2012 r. Ustalono nową formę kształcenia w tym zakresie – szkolenia specjalizacyjne z zakresu pomocy społecznej. Rozporządzenie to określiło ramowy program zajęć oraz wymogi organizacyjne i kadrowe.

Nowa sytuacja spowodowała konieczność ponownego wszczęcia starań o uzyskanie zgody na prowadzenie przez Instytut Socjologii szkolenia w nowej formule merytorycznej i organizacyjnej. Program szkolenia został przygotowany na podstawie ramowych wytycznych Ministerstwa w okresie wrzesień 2012 – luty 2013, zatwierdzony 7 marca 2013 r. Z tą datą Instytut – jako pierwszy w kraju! – otrzymał zgodę na prowadzenie tej formy kształcenia.

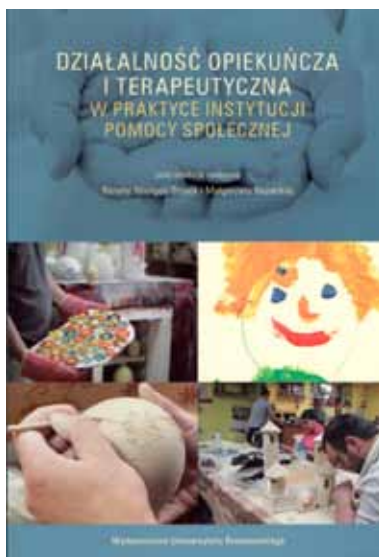
Program rocznych zajęć obejmuje 265 godzin podzielonych na 12 bloków tematycznych uwzględniających różne aspekty zarządzania i kierowania w instytucjach pomocy społecznej (prawne, etyczne, psychologiczne, public relations, międzyorganizacyjne).

Warto podkreślić, że tytuł organizatora pomocy społecznej w ciągu 20-letniej działalności specjalizacyjnego kształcenia uzyskało 670 osób. Są to nie tylko mieszkańcy Podkarpacia, ale także Małopolski, osoby z województwa śląskiego, a nawet mazowieckiego. Większość z nich pełni kierownicze stanowiska w instytucjach pomocy społecznej.

Dotychczas należy, że w latach 2001–2018 ukazało się 10 książek będących zbiorem artykułów przygotowanych przez słuchaczy PSOPS oraz kursu – szkolenie specjalizacyjne z zakresu pomocy społecznej. Redakcją siedmiu z nich przygotowała kierownik studium, a potem kursu, dr Renata Wielgos-Struck, zaś trzy kolejne wspólnie z dr. Michałem Matłęgą, dr Małgorzatą Bozacką oraz dr. Hubertem Kotarskim. Główną przesłanką przygotowanych publikacji było przedstawienie

kwestii społecznych rozstrzyganych przez pomoc społeczną w doświadczeniu lokalnym. Publikacje te spotkały się z dużym zainteresowaniem ze strony zarówno środowiska akademickiego, jak i praktyków.

Szkolenie prowadzone w Instytucie Socjologii UR wciąż cieszy się dużym zainteresowaniem pracowników pomocy społecznej. Można więc sądzić, że opisywana forma podnoszenia kwalifikacji będzie rozwijać się i doskonalić. Sprawność współczesnej pomocy społecznej w dużej mierze zależy bowiem od dobrej organizacji działań instytucji ją reprezentujących. Obecnie trwa rekrutacja na IX edycję kursu. Zapraszamy chętne osoby!

Panorama Biecza – widok na kościół farny pw. Bożego Ciała z wieży ratuszowej – Fot. P. Kocańda

PAWEŁ KOCAŃDA

ARCHEOLODZY Z UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO ZBADAJĄ MAŁY KRAKÓW

Biecz to niewielkie, malownicze miasteczko położone na południowo-wschodnich obrzeżach województwa małopolskiego, w powiecie gorlickim, tuż przy drodze krajowej nr 28 biegnącej z Przemyśla do Nowego Sącza. Leży nad rzeką Ropą na jednym ze wzgórz Pogórza Karpackiego. Ze względu na swoją bogatą historię, tradycję i świetnie zachowane zabytki, w tym fortyfikacje miejskie, nazywany jest Perłą Podkarpacia, Małym Krakowem lub polskim Carcassonne. Dogodne położenie ośrodka w naturalnie ufortyfikowanym terenie, na dobrze nasłonecznionych stokach, zasobnych w surowce, zwierzynę i wodę sprawiało, że tereny te zasiedlone były już w czasach prehistorycznych. Te czynniki miały

wpływ także na to, że Bieczem i jego zabytkami zainteresowali się różni badacze, podróżnicy, krajoznawcy i artyści. Pomimo tego miasto pod kątem archeologicznym jest słabo rozpoznane. Zauważyli to dwaj miłośnicy, a jednocześnie regionaliści bieccy – Damian Nowak i Krzysztof Filipak, którzy stwierdzili, że od czasów badań z lat 60. XX wieku w mieście tym nie odbywały się żadne większe prace badawcze. Postanowili to zmienić.

Po wielu dyskusjach, analizach i co najważniejsze – dotarciu do dokładnych rysunków pierwszym etapem miały być prace przy baszcie więziennej wraz z przylegającą do niej izbą tortur nazwaną przez miejscowych basztą katowską. Niestety przymiarki do uruchomienia

profesjonalnych badań własnymi siłami okazały się złym kierunkiem, dlatego postanowiono zainteresować tematem wyższą uczelnię, która na terenie miasta mogłaby utworzyć stałą bazę badawczą. Wybór padł na Uniwersytet Rzeszowski, gdzie z pomocą dra hab. Andrzeja Olejki udało się Damianowi Nowakowi i Krzysztofowi Filipakowi spotkać z prof. dr. hab. Sylwestrem Czopkiem – rektorem uczelni, który bardzo chętnie zaakceptował tę propozycję. W ten sposób studenci i nauczyciele akademicy zyskali „archeologiczny poligon” jako stały punkt edukacyjny i naukowy.

Dr hab. Andrzej Rozwałka, prof. UR, dyrektor Instytutu Archeologii ochoczo przystał na utworzenie na terenie miasta stałej bazy badawczej i rozpoczęcie tam wykopalisk. Inicjatywa ta spotkała się także z poparciem lokalnych władz Biecza na czele z Mirosławem Wędrychowiczem, burmistrzem miasta. Władze lokalne uznały, że otwarcie bazy archeologicznej przyniesie miastu wiele korzyści. Po pierwsze prestiż z posiadania oddziału Instytutu Archeologii w tym historycznym mieście. Po drugie możliwość posiadania „własnych” archeologów, którzy sprawować będą nadzór archeologiczny przy miejskich inwestycjach. Po trzecie młodzi bieczanie, uczestnicząc jako wolontariusze w pracach wykopaliskowych, lepiej poznają historię swojego miasta i być może kiedyś rozpoczną naukę w Instytucie Archeologii UR. Po czwarte i najważniejsze to właśnie odkrycia naukowe i zabytki zwiększają tak często opisywany potencjał turystyczny tej szczególnej gminy.

Kolejnym krokiem, znacząco przybliżającym utworzenie stałej bazy archeologicznej, było zorganizowanie spotkania władz Instytutu Archeologii i miasta. Do Biecza przyjechali: dr hab. Andrzej Rozwałka, prof. UR – dyrektor Instytutu Archeologii, prof. dr hab. Zbigniew Pianowski (wybitny badacz Wzgórza Wawelskiego) i mgr Paweł Kocańda, doktorant Instytutu Archeologii UR. **Po owocnych rozmowach skonkretyzował się plan utworzenia nowego podmiotu – Bazy Archeologicznej Instytutu Archeologii Uniwersytetu Rzeszowskiego w Bieczu. Przy burmistrzu powstał również organ doradczy, którego zadaniem będzie planowanie prac badawczych i rozwiązywanie ewentualnych problemów bieżących. Wówczas na szefa rady powołano prof. Jana Malczewskiego, któremu nie było dane wypełnienie nałożonych zadań. Zmarł 10 maja 2018 r. Oficjalne zawiązanie porozumienia o współpracy nastąpiło 19 kwietnia 2017 r. Prof. Sylwester Czopek i Mirosław Wędrychowicz podpisali umowę o współpracy w zakresie działalności badawczej i edukacyjnej dotyczącej archeologicznego dziedzictwa kulturowego. W tym samym czasie odrębny aneks do umowy podpisał również dr hab. Andrzej Rozwałka, prof. UR – dyrektor Instytutu Archeologii UR.**

Umowę o współpracy pomiędzy Uniwersytetem Rzeszowskim i Urzędem Gminy i Miasta Biecz podpisują: prof. dr hab. Sylwester Czopek i mgr Mirosław Wędrychowicz

Fot. M. Świącicki

Pierwszym rezultatem porozumienia były nadzory i badania ratownicze prowadzone przez mgra Pawła Kocańdę na ulicy 3 Maja i Kolejowej w Bieczu. W ich trakcie odkryto pozostałości dawnego cmentarza przykościelnego otaczającego nieistniejący obecnie gotycki kościół św. Jakuba na Przedmieściu Dolnym. Poczynione znaleziska są bardzo ważnym przyczynkiem dla przyszłych badań, których celem powinno być zlokalizowanie kościoła i odsłonięcie jego reliktyw. Badania z 2017 r. doprowadziły również do ujawnienia dawnego posterunku bieleckiej policji państwowej z XIX wieku.

W lipcu 2018 r. rozpoczęto kolejną akcję badawczą Instytutu Archeologii UR mającą już wówczas rangę peł-

Robocze spotkanie członków stałej bazy archeologicznej (od lewej: mgr Paweł Kocańda, mgr Damian Nowak, prof. Zbigniew Pianowski, dr hab. Andrzej Rozwałka, mgr Mirosław Wędrychowicz, dr hab. Andrzej Olejko, Ryszard Kalisz

Fot. K. Filipak

nopranych badań wykopaliskowych. Pracami kierowali: prof. Zbigniew Pianowski oraz mgr Paweł Kocańda, pomagali im natomiast studenci archeologii odbywający praktykę w ramach ćwiczeń terenowych oraz wolontariusze z Biecza. Celem tych prac było odsłonięcie reliktyw Baszty Katowskiej znajdującej się na tyłach dawnego grodu starościńskiego. Odkryto również fundamenty murów obronnych i liczne zabytki kultury materialnej, pozyskano np. 16 monet.

Prowadzone przez rzeszowian wykopaliska cieszyły się sporym zainteresowaniem mieszkańców Biecza oraz pobliskich miejscowości, którzy licznie odwiedzali badany przez archeologów teren. Miejsce badań odwiedzali także przedstawiciele miejscowej władzy i regionalnych mediów.

W ramach współpracy pomiędzy Instytutem Archeologii UR i miastem Biecz pracownicy naukowcy planują także przeprowadzenie akcji popularyzatorskiej w bieleckich szkołach, w czasie której uczniowie będą mogli zapoznać się z charakterystyką zawodu archeologa. W planach jest również organizacja konferencji, a nawet utworzenie periodyku naukowego.

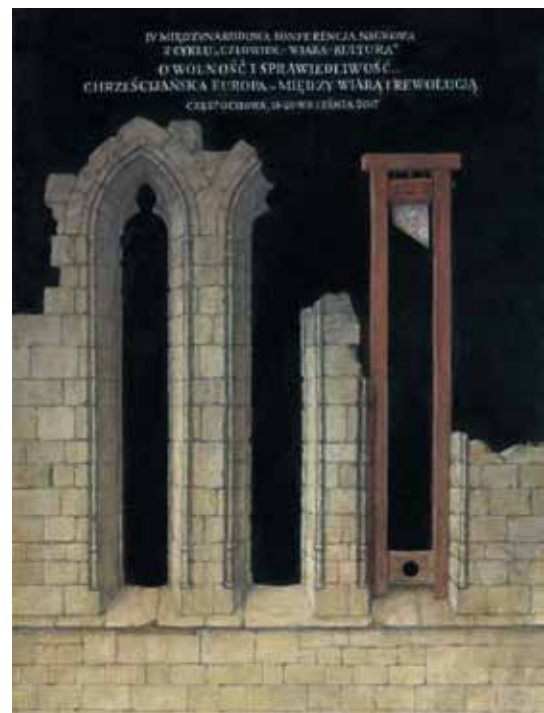
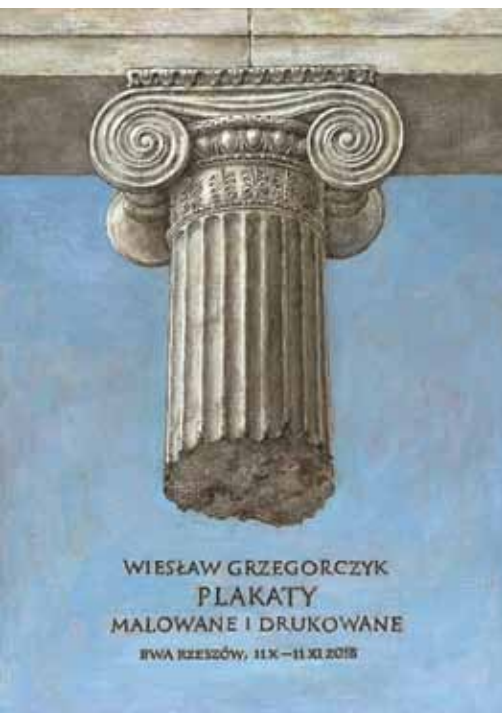
W najbliższej przyszłości kontynuowane będą wykopaliska przy baszcie katowskiej zmierzające do jej kompletnego odsłonięcia. W przeciągu kilku lat będą również prowadzone prace na Górze Zamkowej oraz w okolicach średniowiecznego szpitala św. Ducha.

ARTUR MORDKA

REFLEKSYWNOŚĆ PLAKATU. WYSTAWA PRAC WIESŁAWA GRZEGORCZYKA

Plakat wiąże się bezpośrednio z aktualnością wydarzenia artystycznego, gdyż nie tylko je oznajmia, lecz także aktowo zdaje relację z jego treści. Utrata aktualności przez to zdarzenie: festiwal, koncert, film..., zdaje się za-

tem znosić jedną z podstawowych funkcji plakatu i skazywać go na artystyczne zapomnienie. Stanowi on wówczas zacierający się z upływem czasu ślad spektaklu, co najwyższej ważny dla archiwistów i kolekcjonerów, jednak niepo-

siadający już praktycznej siły sprawczej, która zatrzymuje oko przechodnia i skłania go do partycypacji. Plakat jest wtedy „refleksją” *post factum* w tym sensie, że trwale odbija to, co się już zdarzyło (łac. *reflexio*: odbicie). Tak rozumianą refleksywność można odnaleźć w plakat�ch Wiesława Grzegorzczaka, zaś różnica w jej stopniu właściwa jest dla każdego z nich. Plakat *Jubileusz Stulecia II Liceum Ogólnokształcącego w Rzeszowie im. płk. Leopolda Lisa-Kuli* (18 września 2004 r.) stanowi raczej alegorię szkoły dojrzałości niż jej mimetyczne przedstawienie, takie natomiast pojawia się w plakacie *IV Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu Człowiek – Wiara – Kultura. O Wolność i Sprawiedliwość. Chrześcijańska Europa – Między Wiarą i Rewolucją* (Częstochowa 18–20 września 2017 r.).

Tego rodzaju refleksywność plakatu nie wiąże go jednak bez reszty z rzeczywistością, gdyż za nią kryje się inna, ściśle artystyczna i estetyczna. Pierwsza jest już obecna w samym procesie twórczym. Prezentowane na wystawie* plakaty stanowią „odbicia” namalowanego wcześniej obrazu-plakatu. Są adekwatną wielością malarskiej jedności. Dzięki zestawieniu obrazu-„matrycy” z plakatem-„odbitką” oglądający wystawę mogli doświadczyć tej jedności i zarazem różnicy. Naturalna zmiana formatu, nieznaczne przesunięcia kolorystyczne, zanik szczegółu w obrazie i jego wyraźna obecność w plakacie, jakościowo odrębne odczucie przestrzeni, wtórność malarskiego aspektu treściowego i jego znaczący udział w plakacie pozwalają na oglądowe ujęcie samego plakatu i jego źródła. Charakterystyczne jest to, że mimo tożsamości tematycznej źródła i odbicia, obrazu i plakatu nieuprzedzone oko odbiorcy nie faworyzuje żadnej z tych form artystycznych, lecz raczej w równej mierze błądzi w nich i między nimi. Może jedynie „za-

chwiani” warsztatowo graficy baczniej przyglądali się plakatom, zaś smakujący kolor malarze – obrazom. Była to zatem i wystawa malarstwa Wiesława Grzegorzczaka.

Estetyczna refleksywność tych plakatów polega natomiast na tym, że dzięki formie zostają one oderwane od związków życiowych i przeniesione w obszar sztuki, w którym obowiązują inne prawa, różne od tych właściwych dla świata realnego. Prawa te są prawami formy, która panuje nad wszelkim momentami treściowymi, czyniąc z nich jedynie estetyczny użytek. Warkocze dziewczynki w plakacie *Hommage à Chopin* stają się klawiszami fortepianu, wiążąc te przedmiotowe elementy w zwartą całość i przyczyniając się do wzmocnienia jedności formalnej plakatu jako takiego, zaś w tytułowym plakacie *Wiesław Grzegorzczak, Plakaty malowane i drukowane* (BWA Rzeszów, 11 X – 11 XI 2018) wsparciem kolumny jest architektoniczny brak. Plakaty te są zatem refleksem (odbiciem) praw formy, niedających się wprawdzie rozumowo uchwycić, jednak obowiązujących i będących w sile.

Dzieło sztuki jako refleks czy to świata realnego, czy to praw formalnych, nie jest jedynie zwierciadłem, które odbija to, co wobec niego zewnętrzne i pierwotne. Raczej samo staje się źródłem odbić, które promienieje na odbiorcę, pozostawiając w jego pamięci obrazy tego, co ujrane. Ich trwałość świadczy o estetycznej sile dzieła sztuki. Plakaty Wiesława Grzegorzczaka zawierają i ten rodzaj refleksywności, który osłabia ich historyczność i przenosi je do żywego „muzeum wyobraźni”.

* Wystawa prac dra hab. Wiesława Grzegorzczaka, prof. UR **Plakaty malowane i drukowane** była prezentowana w rzeszowskim Biurze Wystaw Artystycznych w dniach 11 X – 11 XI 2018 r.

WYRÓŻNIENIE DLA MŁODEGO NAUKOWCA

Dr YAROSLAV SHPOTYUK z Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego jest jedynym nauczycielem akademickim z Podkarpacia, który w tegorocznej edycji grantów „dla wybitnych młodych naukowców” uzyskał trzyletnie finansowanie prowadzonych badań.

Absolwent Narodowego Uniwersytetu im. Iwana Franko doktorat uzyskał w 2015 r. (Uniwersytet Rennes 1 – Francja). Praca ta została przygotowana pod kierunkiem prof. Ihora Polovinki (Ukraina) i prof. Bruno Bureau (Francja) i dotyczyła badań własności fizycznych szkielek chalcogenidkowych domieszkowanych jonami metali ziem rzadkich celem stosowania w układach sensorów biomedycznych i telekomunikacyjnych.

Działalność naukowa dra Yaroslava Shpotyuka w dalszym ciągu dotyczy głównie materiałów o strukturze nieuporządkowanej, w tym wieloskładnikowych szkielek chalcogenidkowych systemów As/Sb-Ge-Se/Te-Ga, związków nanosiarczków oraz tlenków arsenu dla biomedycyny (As_4S_4 , As_2S_3 , As_2O_3), jak również proszków nanostrukturyzowanych.

Wyniki prowadzonych prac są publikowane w czasopiśmie z listy filadelfijskiej. W ciągu ostatnich czterech lat dr. Y. Shpotyuk opublikował 32 prace i należy do bardzo aktywnych naukowców. W tym czasie był uczestnikiem 30 międzynarodowych konferencji, w tym na trzydziestu występował jako prelegent.

W ramach prowadzonych badań systematycznie współpracuje z zagranicznymi uczelniami: amerykańskim Austin Peay State University, Instytutem Geotechnologii Słowackiej Akademii Nauk i francuskim Uniwersytetem Rennes 1. Jest stałym recenzentem kilku branżowych czasopism: „Optical Materials”, „Journal of Non-Crystalline Solids”, „Optical Engineering”, „Journal of Alloys and Compounds”. Jako nauczyciel akademicki na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym prowadzi zajęcia (wykłady, seminaria, ćwiczenia i laboratoria) z przedmiotów z dziedziny inżynierii materiałowej na czterech kierunkach studiów stacjonarnych: inżynieria materiałowa, mechatronika, inżynieria bezpieczeństwa i informatyka. W ramach prowadzonych przedmiotów: fotonika, optyczne metody detekcji czynników niebezpiecznych, technologie procesów materiałowych, technologie powłok ochronnych, technologie powłok ochronnych, chemiczna obróbka metali i półprzewodników, termodynamika i mechanika płynów opracował i przygotował szereg ćwiczeń laboratoryjnych, które ciągle aktualizuje i rozwija, uwzględniając najnowsze wyniki badań publikowanych w literaturze fachowej oraz wyniki badań własnych.

Dr Yaroslav Shpotyuk będzie przez 36 miesięcy otrzymywał stypendium w ramach programu wsparcia zawodowej aktywności młodych naukowców prowadzących wysokiej jakości badania i cieszących się imponującym dorobkiem naukowym. W XII edycji konkursu MNiSW rozpatrzono 1129 wniosków. Stypendia w wysokości 5390 zł miesięcznie przyznano 181 osobom.

LUDWIK
BOROWIEC

„DIAMENTOWY GRANT” DLA STUDENTA FILOZOFII

BARTŁOMIEJ K. KRZYCH, student filozofii na Wydziale Socjologiczno-Historycznym, został laureatem VII edycji programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pn. „Diamentowy Grant”. Jego projekt zatytułowany „Myśl filozoficzno-teologiczna ks. Augustyna Jakubisiaka (1884–1945)” zajął wysokie 12. miejsce na 80 nagrodzonych i 214 zgłoszonych projektów, otrzymał też najwyższe możliwe finansowanie dla nauk humanistycznych w wysokości 180 000 zł. Na UR opiekunem naukowym grantu jest dr hab. Krzysztof Bochenek, prof. UR z Instytutu Filozofii.

Ks. Augustyn Jakubisiak (1884–1945) był wybitnym i nietuzinkowym, ale dziś raczej zapomnianym polskim filozofem i teologiem związanym m.in. z Polskim Towarzystwem Historyczno-Literackim i Biblioteką Polską w Paryżu oraz paryskimi uczelniami: Instytutem Katolickim, Kolegium Francuskim i Sorboną, gdzie przez jakiś czas wykładał. Był również pierwszym wykładowcą filozofii na Uniwersytecie Polskim za Granicą (późniejszy Polski Uniwersytet na Obczyźnie). Zdobył duże uznanie oraz pewien rozgłos dzięki krytyce ówczesnych systemów myślowych, zwłaszcza ideologii totalitarnych (faszyzmu i komunizmu), filozofii (neo)kantowskiej, szkoły lwowsko-warszawskiej (polemika z Janem Łukasiewiczem dotycząca statusu tzw. logistyki filozoficznej), a także (neo). Jakubisiak sformułował koncepcję ontologicznego indywidualizmu i konkretyzmu opartej na realizmie, określił zasady własnej etyki osadzonej na uniwersalistycznych wartościach chrześcijańskich. Pracował nad pojęciami przyczynowości indywidualnej, którą określał również jako autodeterminizm (krytyka determinizmu i indeterminizmu). Jakubisiak angażował się również w działania społeczne i polityczne, a także wojskowe. Przyjaciele pisali o nim we wspomnieniach: „Wybitny uczony, mądry kapłan, człowiek czyniący wiele dobrego naokoło siebie”.

Głównym celem naukowym projektu jest wieloaspektowa analiza i kontekstowa synteza myśli Ja-

kubisiaka zawartych w jego opublikowanych i nieopublikowanych dziełach, a także zwrócenie uwagi na unikatowość jego myśli filozoficznej, która nigdy nie doczekała się kompleksowej krytyki i opracowania. Powstała dzięki temu monografia naukowa wypełni – przynajmniej częściowo – znaczącą lukę w dotychczasowych badaniach nad polską myślą filozoficzno-teologiczno-społeczną pierwszej połowy XX wieku. Projekt opiera się na badaniach wstępnych przeprowadzonych w archiwum Biblioteki Polskiej w Paryżu, gdzie znajduje się znakomita większość materiału źródłowego.

Bartłomiej K. Krzych na realizację grantu ma 36 miesięcy (do września 2021 r.). Projekt posiada własną stronę internetową (<http://www.augustyn-jakubisiak.pl/>), na której będą zamieszczane bieżące informacje dotyczące postępu prowadzonych prac i związanej z nimi popularyzacji.

GUSTAW OSTASZ

KSIĘGA LIKIERKA i „RZECZY [...] DZIWNE”

Po pięciu latach, które minęły od ukazania się *Mitów i kamieni*, Janusz Pasterski ogłosił *Księgę Likierka* (Biblioteka „Frazy”, 2018). Oczywiście jest ona rzeczą nową. Jednak elementy wewnętrznego świata jej tekstów składowych – implikując semantykę i sferę dźwięków – okazują się kontynuacją rzeczywistości artystycznej lirycznych minifabuł z *Mitów i kamieni*; drobne różnice ułożyłyby się w mozaikową syntezę niuansów świadomości literackiej. Bohaterem mówiącym jest ta sama postać alegoryczno-hybrydyczna, na poły ludzka, na poły zwierzęca, unaoczniana – przez narratora tekstów – jako imaginowany kot Likierek. To postać obdarzona zmysłnie imieniem sugestywnym, żartobliwym za sprawą jej semantyki, trochę groteskowym, sugerującym wielość znaczeń; nie tylko kocią mądrość, płochliwość, bo także relatywizm. Likierek jedno oko ma zielone, a drugie żółte (*Likierek podpatruje życie*). To pod względem mentalnym oryginał, z usposobienia filozof, ostentacyjnie niezależny, skłonny do ironizowania nawet z samego siebie; w pewnym sensie może to być przekorny artysta-filolog. Towarzyszy mu – wprawdzie rzadko, ledwie parę razy – niedookreślony bliżej Ba, tyleż interlokutor, co i komentator, sygnujący jakby echo chóru z tragedii antycznej; a zarazem sceniczność tekstów Janusza Pasterskiego.

Trudno rozstrzygnąć, kim jest Likierek naprawdę. Doświadczonym zawodowo pisarzem (*Likierek i pierwsze zdanie*, *Likierek zobrazowany*, *Jeszcze o powrotach*)? Alter ego profesora literatury polskiej, który znając poezję minionych stuleci i konfrontując ją z naszą teraźniejszością, słyszy co najwyżej dalekie, niezborne echa (*Nad wodą wielką i nieczystą*)? A może twórcą sztuki słowa o ambicjach myśliciela-estety? Orzeka przecież twardo w wierszu *Likierek pyta o sens*. „Pisać trzeba rzadko || inaczej umknie naprawdę ważne || To nie jest kwestia stylu || ale pytanie o sens”. A gdzie indziej oznajmi wyimaginowanemu rozmówcy-słuchaczowi: „Wiesz muzyka jest najczystsza poezją” (*Likierek słucha Chopina*). A może bywa artystą-sceptykiem, czułym wszakże

na migotliwą ikoniczność świata materii? „Rzeczy nie są takie jakimi się wydają || [...] rzeczy są dziwne” (*Likierek na środku wielkiego dywanu*). Albo z ducha wytrawnym impresjonistą, który odbiera wszystkimi zmysłami synestezję wrażeń, by uznać ją za tworzywo za sprawą jej, potencjalnej, wieloznaczności? „W każdym miejscu jest coś niepowtarzalnego || rodzaj światła które rozpromienia i przenika w głąb || dopóki nie odbije się od myśli czulej jak echo || aby wrócić nową barwą || nowym tonem” (*Pożegnanie z Kos*). Ale też zda się nieco przypominać filozofa-stoika, gdy w kwestiach poznawczych konstatuje: „Wszystko jest dużo prostsze || materia nie ma jednej formy || i życie też nie” (*Tak musi być*).

Okazując się, choćby na krótko, którąś z tych figur – różne role przychodzi mu grać w imaginowanym teatrze *Księgi Likierka* – chroni sceniczne zabiegi autora przed koturnowością, która mogłaby się stawać przysłowio- wym ślepym zaułkiem. Dlatego musi przywdziawać – i, rzecz jasna, przywdziewa – coraz to inny kostium nadrealistyczny, wprost rodem z baśni, w istocie amalgamat tragizmu z komizmem ewokujący groteskę.

Ponieważ dzisiejszą rzeczywistość pozaartystyczną raz po raz zmyca relatywizm, stąd w różnych segmentach *Księgi Likierka* uobecniają się nawiązania śladowe do mądrości antyku; nie tylko do mądrości greckiej. Z reguły do mądrości trudnej, sceptycznej, niekiedy aż gorzkiej. Na swój sposób suflują refleksję starotestamentalną, tę mianowicie, że wszystko, czego człowiek zazna w życiu, to marność nad marnościami, wszystko bowiem przemija i uruchamia w nas lęk egzystencjalno-metafizyczny (*Likierek i wielki dzień*). Antidotum na ów lęk zdaje się tkwić zarówno w odnajdywanej pamięci rodzinnej (*Wczoraj*), czy kulturowej (*Byłem*), jak i w dyskretnej religijności, obecnej przecież w – niehieratycznych – psalmach Janusza Pasterskiego (*Psalm o powrotach*, *Psalm o bliskości*, *Psalm codzienny*, *Psalm zimowy*) oraz w takich tekstach, jak *Anioły nad Tamizą*, *Ballada wielkano- cna w Rzeszowie*. Warstwę dźwiękowo-muzyczną *Księgi Likierka* kształtuje rytm zestawień, typowy dla wierszy składniowo-intonacyjnych, ściśle rzecz biorąc, instrumentacja głoskowa, rymy odległe, niedokładne i paralelizmy składniowe. To wszystko, choć stanowi instrumentarium przypisywane awangardom, wydaje się tutaj echem paralelizmów składni w starożytnych psalmach i raczej delikatnych taktów muzyki improwizowanej, jaka towarzyszyła ich niegdysiejszym recytacjom. Greckie słowo psalm, znane powszechnie dzięki przekładom Biblii, oznacza szarpanie strun harfy i pieśń śpiewaną przy wtórze tego instrumentu.

Janusz Pasterski, *Księga Likierka i inne wiersze*, Biblioteka „Frazy”, Rzeszów 2018, ss. 76.

Wydawnictwo UR poleca

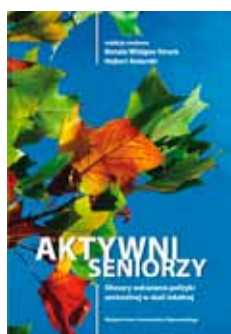
Marek A. Motyka, *Społeczno-kulturowe uwarunkowania narkomanii. Skala i przyczyny zjawiska wśród młodzieży województwa podkarpackiego*, ISBN 978-83-7996-580-9, 2018, 284 ss., format B5, oprawa broszurowa

Publikacja przedstawia diagnozę społeczno-kulturowych uwarunkowań zażywania narkotyków wśród młodzieży województwa podkarpackiego oraz podejmuje próbę ustalenia czynników sprzyjających inicjacji narkotykowej. Autor oparł swoje badania na bogatym materiale źródłowym. Ukazuje podłoże zjawiska narkomanii, jego skalę i przyczyny sięgania przez młodzież po środki o potencjale narkotykowym. Marek A. Motyka wskazuje, że uzależnienia od narkotyków dotyczą wielu grup społecznych. Występują wśród przedstawicieli służb mundurowych i świata biznesu. Po narkotyki i inne środki dopingujące sięgają również sportowcy, a nawet przedstawiciele środowiska medycznego. Autor zwraca uwagę na utożsamianie się młodzieży – często wyobcowanej w swoim środowisku – z „celebrytami” przyznającymi się publicznie do używania narkotyków, tym samym wpływając na zachowania antyzdrowotne swoich fanów oraz pronarkotykowe treści pojawiające się w literaturze, kinematografii, muzyce oraz w internetowych witrynach. Problemem jest również łatwy dostęp do leków bez recepty i systematyczne pojawianie się na rynku nowych środków odurzających i metod ich dystrybucji.

Marek Nalepa, *Porozbiorowe migracje w literaturze późnego oświecenia. Studia nad wybranymi tekstami*, ISBN: 978-83-7996-570-0, 2018, 352 ss., format B5, oprawa twarda

Monografia jest rezultatem prowadzonych od lat badań nad odzwierciedloną w literaturze świadomością pokoleń Polaków żyjących w epoce oświecenia. Opracowanie opiera się na bogatym materiale źródłowym opisującym jednostkowe i zbiorowe reakcje na oświeceniowe traumy: dwa ostatnie rozbiory Rzeczypospolitej Obojga Narodów i pierwsze lata niewoli narodowej. Marek Nalepa skupia się zwłaszcza na migracji porozbiorowej i jej wpływie na życie w zniewolonym kraju, w kontekście politycznym i kulturowym. Autora inspirują zarówno dzieła literackie, jak i świadectwa utrwalone w korespondencji i prywatnych zapiskach. Książka przynosi interesujące interpretacje utworów dobrze znanych, jak też odkrytych czy na nowo przypominanych. Opracowanie porządkuje oraz w istotny sposób wzbogaca obraz piśmiennictwa i kultury polskiej późnego oświecenia.

Aktywni seniorzy. Obszary wdrażania polityki senioralnej w skali lokalnej, red. **Renata Wielgos-Struck, Hubert Kotarski**, ISBN: 978-83-7996-553-3, 2018, 222 ss., format B5, oprawa broszurowa

Książka poświęcona jest zagadnieniom polityki senioralnej. Cechuje ją wszechstronność spojrzenia na funkcjonowanie instytucji państwowych i podmiotów społecznych realizujących założenia tej polityki. Wykorzystujący zróżnicowany warsztat metodologiczny autorzy artykułów starają się udzielić odpowiedzi na pytanie, jak realizowana jest polityka senioralna, na przykładzie konkretnych studiów przypadków analizowanych z wielu perspektyw badawczych i z wykorzystaniem odmiennych paradygmatów naukowych.

Monografia została tak zaprojektowana, że nawet Czytelnikom nieobeznanym z prezentowaną problematyką umożliwi łatwe zorientowanie się w podstawowych tezach narracji autorskiej. Zawarte w tomie rozważania pozwalają zrozumieć podstawy polityki senioralnej, a przede wszystkim dostrzec, na ile aktywność seniorów jest jedynie postulatem decydentów, na ile zaś autentyczną, wewnętrzną potrzebą ludzi starszych poprawiającą jakość życia po zakończeniu pracy zawodowej.

Już po raz 22. miłośników literatury zważyło do Krakowa to czterodniowe święto (25–28 października) obfitujące w bogatą ofertę ponad pół tysiąca wydawnictw z Polski i zagranicy, dające możliwość zakupu książkowych nowości (często z dużym rabatem) i uczestnictwa w niebanalnych spotkaniach i panelach dyskusyjnych. Targi odwiedziło ok. 68 tysięcy zwiedzających, którzy dla książek i z książek żyją: indywidualnych czytelników, ale też pracowników bibliotek, czytelników i instytucji kultury. Wśród krążących po alejkach wystawowych znalazły się (i gubiły!) całe rodziny – od seniorów po przedszkolaków, którym rodzice zaszczepiają od najmłodszych lat kulturę czytania książek. Dla łowców autografów była to niepowtarzalna szansa na spotkanie z ulubionymi pisarzami. W gronie gości specjalnych targów było aż 781 autorów oraz ludzi kultury i nauki. Na targach swoje stanowiska ulokowało 615 wystawców z 20 krajów, w tym m.in. z Wielkiej Brytanii, USA, Gruzji, Hiszpanii, Rumunii i Chile.

JOANNA
RUDNICKA-PIĘKOŚ

„KSIĄŻKI SĄ BRAMĄ, PRZEZ KTÓRĄ WYCHODZISZ NA ULICĘ”

Krakowska czterodniowa przygoda z literaturą udowodniła, że książka wcale nie jest w odwrocie, przeciwnie: „książki są bramą, przez którą wychodzisz na ulicę”. Te właśnie słowa Artura Pereza Reverte z *Królowej Południa* były hasłem przewodnim tegorocznej edycji Międzynarodowych Targów Książki w Krakowie.

Gościem honorowym tegorocznego spotkania miłośników książki była po raz pierwszy w Polsce Szwecja, ojczyzna takich pisarzy i poetów, jak Tomas Tranströmer, Harry Martinson, Pär Lagerkvist, Stieg Larsson czy Astrid Lindgren. Dzięki temu podczas Targów mogliśmy zapoznać się nie tylko ze szwedzką literaturą,

Od lewej, Anna Zielińska-Krybus, prezes SWSW i dr Mateusz Hołojuc, dyrektor Wydawnictwa UR

Pracownicy Działu Kolportażu Wydawnictwa UR prezentują nową ofertę wydawniczą

Nominowani do nagrody „Gaudeamus 2018”

ale także kulturą tego kraju słynącego z zespołu Abba, sklepów IKEA czy też corocznie przyznawanej Nagrody Nobla. Nie zabrakło dobrze znanego w Polsce kryminału skandynawskiego z jego wyjątkowym klimatem, jak i literatury dla dzieci i młodzieży, a to wszystko dzięki szwedzkim i polskim tłumaczom oraz wydawcom.

Dla wydawnictw naukowych jednym z najważniejszych wydarzeń okołotargowych było rozstrzygnięcie dwóch konkursów: **Konkursu o Nagrodę im. Jana Długosza** oraz **Nagrody Stowarzyszenia Wydawców Szkół Wyższych „Gaudeamus 2018”**.

Konkurs o Nagrodę im. Jana Długosza od 1998 r. towarzyszy Międzynarodowemu Targom Książki w Krakowie. Jego celem jest uhonorowanie i nagrodzenie autora najbardziej znaczącego dzieła o wybitnych wartościach poznawczo-naukowych z dziedziny szeroko pojętej humanistyki, wnoszącego istotny wkład w rozwój nauki i kultury. Jej laureatami w ubiegłych latach byli m.in. **Hanna Świda-Ziemba, Jerzy Strzelczyk, Anna Machcewicz, Andrzej Friszke** oraz **Barbara Skarga**. Jury na czele z przewodniczącym prof. Władysławem Stróżewskim tegoroczną nagrodę im. Jana Długosza przyznało **Monice Bobako** za książkę *Islamofobia jako technologia władzy. Studium z antropologii politycznej*. Publikacja ukazała się nakładem Universitas – Towarzystwa Autorów i Wydawców Prac Naukowych. Laureatka nagrody otrzymała nagrodę pieniężną oraz statuetkę dłuta prof. Bronisława Chromego.

„GAUDEAMUS” – NAGRODA SWSW

Kolejnym konkursem towarzyszącym Targom był „Gaudeamus” – Nagroda SWSW. Tę prestiżową i cieszącą się już wieloletnią tradycją nagrodę przyznaje Stowarzyszenie Wydawców Szkół Wyższych. Wyróżnia w ten sposób autorów i wydawców książki naukowej, niszowego, ale jakże ważnego segmentu narodowej literatury. W tym roku nagroda „Gaudeamus” została wręczona już po raz dziesiąty. Jury rozpatrywało zgłoszenia 84 pu-

blikacji nadesłanych przez 23 wydawnictwa uczelniane. Statuetkę otrzymało Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie za książkę *Metody terapii logopedycznej* pod redakcją Anety Domagały i Urszuli Mireckiej (Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego UMCS).

My również mamy jednak powód do zadowolenia. Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego znalazło się bowiem w gronie nominowanych do nagrody „Gaudeamus” i to z dwiema publikacjami: rozprawą naukową *Literackie oblicze „Dziennika Wileńskiego” (1805–1806 i 1815–1830)* autorstwa Jolanty Kowal (Instytut Filologii Polskiej UR) oraz monografią *Czas przełomu. Polska polityka społeczna w latach 1944–1950* autorstwa Pawła Graty (Instytut Historii UR).

Książka dr hab. Jolanty Kowal, prof. UR jest analizą treści literackich i okołoliterackich jednego z najważniejszych czasopism na ziemiach polskich w dobie przedpowstaniowej. Prezentuje literaturę publikowaną na łamach „Dziennika Wileńskiego”, wskazuje najpopularniejsze gatunki i najczęściej przywoływane tradycje intelektualne, a w konsekwencji identyfikuje ideały estetycznoli-

terackie kresowych środowisk kulturotwórczych, dając obraz świata naukowo-literackiego na Litwie w pierwszych trzech dziesięcioleciach XIX wieku oraz zachodzących wtedy przemian światopoglądowych i mentalnych, które kształtowały narodową tradycję i kulturę tożsamość Polaków po rozbiorach Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Monografia dr. hab. Pawła Graty, prof. UR *Czas przełomu* to rzecz o polskiej polityce społecznej pierwszych lat po zakończeniu II wojny światowej. Jej celem jest ukazanie drogi, jaką polityka ta przeszła od roku 1944, gdy wyzwolone tereny tzw. Polski Lubelskiej dostawały się pod władzę Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, do końca roku 1950, gdy stalinowska Polska kończyła realizację pierwszego roku planu sześcioletniego. Drogę tę polska polityka społeczna rozpoczynała w ustalonych w Drugiej Rzeczypospolitej ramach prawnych i organizacyjnych, a kończyła „po drugiej stronie rzeki”, w kształcie oznaczającym przejście do „nowego świata” wyznaczonego przez „niedościgłe” wzorce sowieckie. Z nastawionej na rozwiązywanie kwestii socjalnych i asekurację ryzyk

życiowych formy działalności władz publicznych przeobraziła się w tym czasie w sferę aktywnego wspierania procesów gospodarczych oraz zaspokajania potrzeb bytowych „budujących nowy ustrój mas pracujących miast i wsi”.

Serdecznie gratulujemy zwycięzcom i nominowanym. Obie wyróżnione książki dostępne są w sprzedaży w Wydawnictwie UR oraz przez stronę internetową: <http://wydawnictwo.univ.rzeszow.pl>. Mamy nadzieję, że kolejne sukcesy naszej oficyny i naszych autorów przyczynią się do docenienia i popularyzacji dorobku naukowego pracowników Uniwersytetu Rzeszowskiego w polskim środowisku akademickim i w szerszym obiegu czytelniczym.

Dziękujemy wszystkim przedstawicielom bibliotek i księgarni już zaprzyjaźnionych, jak i tych nowo powstałych oraz wiernym czytelnikom naszych publikacji, którzy znaleźli nasze stoisko na Targach. Szczególnie ciepło wspominamy sentymentalne spotkania z młodszymi i starszymi absolwentami naszej uczelni, ludźmi związanymi z Rzeszowem oraz Uniwersytetem Rzeszowskim.

Fot. P. Krybus i R. Szary

ELŻBIETA KOT

CZYTANIE KRĘCI, CZYTAM NA OKRĄGŁO...

Pod takim hasłem odbywały się w tym roku ŚWIĄTECZNE TARGI KSIĄŻKI zorganizowane w dniach 23–24 listopada 2018 w Centrum Handlowym Millennium Hall w Rzeszowie. Data była nieprzypadkowa, organizatorzy zadbali, aby święto czytania zbiegło się w czasie z osławionym już „czarnym piątkiem” obniżek, przecen i okazji. Dzięki temu każdy mógł obudzić w sobie instynkt łowcy – bestsellerów książkowych, autografów i selfie z autorami... Oferta była imponująca, w holu Millennium swoje stoiska rozstawiły bowiem 32 oficyny wydawnicze, książkę naukową reprezentowały zaś wydawnictwa dwóch rzeszowskich uczelni: uniwersytetu i politechniki.

Tegoroczny program imprez towarzyszących targom uwzględnił wszystkie kategorie wiekowe czytelników. Dla najmłodszych przygotowano warsztaty teatralne, po których przewodnikiem był kot Papla. Z tajnikami magicznych i teatralnych sztuczek zaznajamiały dzieci kocur Cynamon i kotka Łakotka. Najmłodszy mieli też okazję spotkać się z **Barbarą Kosmowską**, autorką lektur dla dzieci i młodzieży.

Prawdziwą gratką dla dorosłego czytelnika była prezentacja luksusowego, ilustrowanego albumu pt. *Polska 100 lat*, dzieła podkarpackiego Wydawnictwa BOSZ. Dla ważącej około 6 kg książki przygotowano specjalny podest, był to sygnał, że tego typu pozycje czyta się w wybranych miejscach, z należną atencją. Bo takie rzeczy powstają tylko w szczególnych momentach historii naszego kraju. Zebranych w tomie 39 esejów autorstwa najwybitniejszych reprezentantów polskiej nauki jest próbą przybliżenia – jak mówił w Rzeszowie prof. Michał Kleiber – i podsumowania wyjątkowego czasu, stulecia państwa polskiego. W spotkaniu uczestniczyli profesorowie: **Krystyna Skarżyńska**, **Andrzej Chwalba** i **Michał Kleiber** oraz **Tadeusz Ferenc**, prezydent Rzeszowa.

Zespół autorów albumu podjął się niełatwego zadania opisanie 100 historii na temat kształtowania się i rozwoju najważniejszych dziedzin życia narodu polskiego: skomplikowanej i trudnej historii Polski, jej suwerenności i transformacji dziejowej, relacji i tożsamości społecznych, religii, oświaty, zdrowia, literatury i kultury.

Dr hab. Jolanta Kowal, prof. UR – gość honorowy stoiska Uniwersytetu Rzeszowskiego,

Fot. M. Świącicki

W tomie znalazły też miejsce teksty o rozwoju nauk technicznych i przyrodniczo-medycznych. Wydawnictwo zostało bogato ozdobione fotografiami i rycinami.

Podczas targów nie zabrakło także spotkań z popularnymi autorami beletrystyki polskiej. Na scenie literackiej targów gościli: **Natalia Sońska**, **Magdalena Skubisz**, **Anna Fryczkowska** reprezentujące „rodzaj żeński literatury obyczajowej”, pisarka, felietonistka, kulturoznawczymi **Sylwia Chutnik** czy reportażysta i dziennikarz **Witold Szablowski** specjalizujący się w tematyce tureckiej, nominowany do Nagrody Literackiej Nike. Pod hasłem „Zaloguj się na Kresach” przebiegało spotkanie ze **Zdzisławem Skrokiem** – archeologiem, podróżnikiem i pisarzem oraz **Markiem Koprowskim** – dziennikarzem, podróżnikiem, pisarzem. Miłośnicy talentu **Joanny Brodzik** mieli okazję spotkać się z aktorką, odtwórczynią głównej roli w serialu *Magda M*, która wraz z **Radosławem Figurą** promowała jego najnowszą książkę *Magda M, ciąg dalszy nastąpił*. Podkarpacką scenę literacką reprezentowali m.in. **Jerzy Fąfara**, **Krystyna Lenkowska** i **Jan Tulik**.

Jak co roku, wystawcy przygotowali dla czytelników atrakcyjne rabaty na książki. Na stoiskach czekali też zaproszeni przez wydawców autorzy. Spośród rzeszowskich naukowców pod szyldem Wydawnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego swoje książki podpisywali profesorowie **Jolanta Kowal** i **Paweł Grata**. Dyżur autorów był okazją do wspomnień oraz rozmów na temat przyszłości rzeszowskiej nauki akademickiej. Z profesorami chętnie zamienili słowo absolwenci Uniwersytetu Rzeszowskiego,

jego obecni pracownicy, obok stoiska nie przechodziła też obojętnie młodzież stojąca dopiero przed wyborem miejsca studiów. Nasi goście otrzymywali promocyjne zakładki, długopisy, słodczyce... Coś dla ducha, coś dla ciała... Stoisko Uniwersytetu Rzeszowskiego miało w tym roku rekordową liczbę młodych asystentów, którzy z dumą pomagali rodzicom-wystawcom w promowaniu i sprzedaży literatury naukowej.

Dr hab. Paweł Grata, prof. UR prezentował na targach swoją książkę – „Czas przełomu” (w polityce społecznej w latach 1944–1950)

Fot. A. Dubiel

MONIKA TOMCZYK

MIÓD – PŁYNNNE ZŁOTO

25 października 2018 r. w ramach cyklu comiesięcznych wykładów otwartych JAKOŚĆ ŻYWNOSCI – ŚWIADOME ODŻYWIANIE organizowanych przez Podkarpacki Oddział Polskiego Towarzystwa Technologii Żywności został zaprezentowany wykład dr Moniki Tomczyk, adiunkta w Katedrze Chemii i Toksykologii Żywności (Wydział Biologiczno-Rolniczy) pt. *Miód w kuchni – wczoraj i dziś*.

MIÓD – PRODUKT O WYJĄTKOWYM SKŁADZIE

Miód jest naturalną słodką substancją wytwarzaną przez pszczoły *Apis mellifera* z nektaru roślin nektarodajnych lub ze spadzi. Ze względu na pochodzenie botaniczne miody nektarowe możemy podzielić na jednoodmianowe (np. lipowy, akacjowy, rzepakowy, gryczany, wrzosowy) oraz wielokwiatowe. Miody spadziowe mogą pochodzić ze spadzi drzew iglastych i liściastych. Pszczoły produkują zatem różne odmiany miodów, różniące się pomiędzy sobą właściwościami organoleptycznymi (smakiem czy zapachem), ale przede wszystkim barwą i konsystencją. Miody odmianowe na podstawie barwy, dzieli się na dwie grupy: miody ciemne (np. gryczany, wrzosowy, spadziowy) oraz miody jasne (np. rzepakowy, lipowy i akacjowy). W Polsce barwa miodu determinuje

jego cenę – miody ciemne są droższe od miodów jasnych. Zasadnicza różnica w jakości miodów odmianowych tkwi jednak w ich składzie chemicznym. Do głównych składników miodu, bez względu na odmianę, należą węglowodany (ok. 70–80%) oraz woda (16–20%). Miód jest źródłem cukrów prostych, takich jak fruktoza oraz glukoza i zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (z dn. 29 maja 2015 r.) „w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej miodu” ich łączna zawartość nie może być mniejsza niż 60%. Oprócz cukrów prostych miód zawiera również niewielkie ilości sacharozy (limitowanej w Rozporządzeniu do 5%) oraz maltozę, trehalozę i melecytozę, czyli tzw. cukier spadziowy występujący jedynie w miodzie spadziowym. Zarówno zawartość węglowodanów, jak i wody w miodzie jest stosunkowo stabilna, niezależnie od odmiany miodu, w przeciwieństwie do pozostałych

składników, tj. makro- i mikroelementów, witamin (C, E oraz witaminy z gr. B), białka, aminokwasów, enzymów (oksydaza glukozy, diastaza, inwertaza), kwasów organicznych czy związków polifenolowych, których proporcje są botanicznie uzależnione. Pomimo że ogólna zawartość wymienionych składników miodu wynosi około 3–5%, to ich obecność warunkuje właściwości organoleptyczne, a przede wszystkim właściwości prozdrowotne miodu.

NIEZWYKŁE WŁAŚCIWOŚCI LECZNICZE MIODU

Do najważniejszych właściwości miodu należy aktywność przeciwbakteryjna oraz antyoksydacyjna. Miód wykazuje potwierdzone działanie szczególnie przeciwko Gram-dodatnim bakteriom, jak *Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli* i *Pseudomonas spp.* Za tę właściwość odpowiada szereg czynników: wysokie stężenie cukrów, niska aktywność wody, obecność nadtlenu wodoru i związków fenolowych. Silną aktywność antyoksydacyjną miodu, czyli umiejętność usuwania z organizmu człowieka nadmiaru wolnych rodników, warunkuje obecność związków polifenolowych, enzymów i witamin, zwłaszcza C i E. Oprócz wymienionych właściwości miód wykazuje działanie przeciwzapalne, oczyszczające, wspomagające leczenie układu krążenia, układu oddechowego oraz moczowego. Należy jednak pamiętać, że w związku z tym, że skład miodu jest uzależniony botanicznie, poszczególne odmiany miodu wykazują inne właściwości prozdrowotne, np. miód akacjowy wspomaga układ odpornościowy, miód gryczany – układ krążenia, a miód lipowy – układ oddechowy.

KRYSTALIZACJA MIODU A JEGO JAKOŚĆ

W związku z tym, że miód jest przesyconym roztworem cukrów, po pewnym czasie ulega scukrzeniu, czyli krystalizacji. Jest to naturalny proces przemiany miodu ze stanu płynnego (patoka) do ciała stałego (krupiec). Szybkość zestalania miodu jest uzależniona głównie od stosunku fruktozy do glukozy (im więcej glukozy w miodzie, tym miód szybciej krystalizuje), dlatego poszczególne odmiany miodu krystalizują w różnym tempie. Przykładem miodu utrzymującego się w stanie płynnym nawet ponad rok jest miód akacjowy, podczas gdy miód rzepakowy krystalizuje już po kilku dniach od odebrania z ula. Proces krystalizacji zaczyna się od wytworzenia pierwszych kryształków glukozy – zarodników krystalizacji, które następnie tworzą rozbudowane struktury krystaliczne, powiększające swoją objętość podczas przechowywania miodu. W zależności od pochodzenia botanicznego miodu powstająca struktura może przybierać formy drobnokrystaliczne o regularnym kształcie (np. kryształki miodu rzepakowego), bądź duże nieregularne formy utrudniające dozowanie miodu (np. kryształki miodu gryczanego). Kolejnym minusem krystalizacji miodu jest tworzenie nieatrak-

cyjnych, z punktu widzenia konsumenta, form. Niestety nie zawsze krystalizacja przebiega równomiernie w całej objętości miodu. Często zdarza się, że podczas krystalizacji miód ulega rozwarstwieniu na formę stałą (glukozową) i formę płynną (fruktozową). Należy jednak zaznaczyć, że taki miód nie traci swoich właściwości smakowych, a tym bardziej prozdrowotnych, jego wadą jest nieatrakcyjna forma.

INWAZJA CHIŃSKICH MIODÓW NA POLSKI RYNEK

W ostatnich latach rośnie świadomość społeczeństwa na temat dobroczynnych właściwości miodu, co skutkuje wzrostem spożycia. Według GUS w roku 2017 statystyczny Polak spożył 0,6 kg miodu, o 20% więcej niż 3 lata temu. Zwiększenie spożycia miodu spowodowało, że pszczelarze powiększali swoje pasieki, aby zaspokoić potrzeby rynku. Niestety w 2017 r. niesprzyjające warunki atmosferyczne oraz epidemia chorób pszczół spowodowały, że import miodu z zagranicy wzrósł nawet o 50% w porównaniu z poprzednimi latami. Do Polski importuje się miód gorszej jakości z Ukrainy, a nawet z Chin. Inwazja zagranicznych miodów na Polski rynek sprawiła, że w supermarketach trudno znaleźć miód krajowy, a jedynie miody importowane deklarowane jako „mieszanka miodów z państw członkowskich Unii Europejskiej i spoza Unii Europejskiej”. Taka notatka świadczy o tym, że w słoiku możemy nie znaleźć polskiego miodu, a jedynie miody zakupione za granicą, po niższej cenie. Miód jako produkt naturalny, o stosunkowo wysokiej cenie jest narażony na fałszowanie skutkujące obniżeniem jego jakości, a tym samym zwiększeniem zysków producentów. Dodatek miodów importowanych do naszych miodów krajowych jest jednym z przykładów fałszowania miodu. W takiej sytuacji konsument nie jest w stanie zorientować się, czy spożywa miód krajowy czy importowany, a miód sprowadzony z Chin może być zagrożeniem szczególnie dla alergików. Niestety nie jest to jedyny sposób fałszowania miodu. Najczęściej miód fałszuje się poprzez dodatek syropów cukrowych, tj. buraczanych, skrobiowych czy glukozowo-fruktozowych. Dodatek takiego syropu nie zmienia jego smaku, a jednocześnie jest sposobem na zwiększenie wydajności produkcji. Innym sposobem fałszowania miodu jest nieprawidłowe określenie jego odmiany. Odmianowość miodu jest określana przez pszczelarzy na podstawie czasu kwitnienia roślin miodo-

dajnych i dostępności pożytków pszczelich. W naszym kraju miód jednoodmianowy jest droższy niż miód wielokwiatowy, bardziej ceniony ze względu na specyficzne działanie lecznicze. Kolejnym sposobem fałszowania miodu jest jego podgrzewanie do wysokich temperatur podczas upłynniania miodu w celu zamaskowania niekorzystnych efektów krystalizacji. Niesie to ze sobą powstanie szkodliwego dla zdrowia konsumentów związku HMF oraz obniżenie aktywności enzymatycznej odpowiadającej za działanie biologiczne miodu. Miód jako produkt wyjątkowy pod względem organoleptycznym i prozdrowotnym może być poddawany niekorzystnym zabiegom mającym na celu zwiększenie zysków z jego produkcji kosztem obniżenia jakości. Jako konsumenci nie jesteśmy w stanie ocenić jakości miodu w trakcie zakupu, a jedynym sposobem uniknięcia zakupu zafałszowanego miodu jest jego pozyskanie od zaufanego pszczelarza.

MIÓD W KUCHNI WCZORAJ I DZIŚ

Miód był stosowany w kuchni od dawna nie tylko jako słodzik w produkcji ciast i deserów, ale też jako produkt leczniczy aplikowany podczas przeziębień czy wzmacniający odporność w okresach jesienno-zimowych. Miód jest wciąż podstawowym surowcem w produkcji naszego narodowego alkoholu, jakim jest miód pitny, czyli napój alkoholowy zawierający od 8 do 18% obj. alkoholu, wytwarzany na drodze fermentacji alkoholowej brzojki miodowej. Podążając za wymaganiami świadomych konsumentów, producenci żywności

wprowadzają na rynek coraz więcej produktów na bazie miodu, który obok wyjątkowych walorów smakowych wprowadza do produktów szereg substancji prozdrowotnych. Ogólnodostępne stają się ziołomiody – produkty wytwarzane przez pszczoły z syropów cukrowo-ziołowych. Do produkcji takiego miodu mogą być wykorzystane rośliny, z których naturalnie produkcja miodu byłaby niemożliwa (rośliny nienektarujące). Kolejnym produktem są miody wzbogacane w susze roślinne bądź inne dodatki, takie jak czosnek, orzechy i suszone owoce. Tak wzbogacony miód posiada nie tylko dodatkowe składniki prozdrowotne, ale też smakowe pozyskane z dodanych roślin. Na rynku dostępne są również miody z dodatkiem soków owocowych – idealny dodatek do napojów. Prawdziwą nowinką są jednak kapsułki miodowe, czyli miód zamknięty w żelatynowej otoczce, którym można w łatwy sposób posłodzić herbatę lub kawę. Nowością na rynku jest też proszek miodowy pozyskany na drodze suszenia rozpyłowego. Ten sypki produkt wykorzystuje się nie tylko jako substytut cukru pudru podczas pieczenia lub dekoracji ciast, ale też jako słodzik do napojów.

Miód posiada szereg składników, które uzupełniając się nawzajem, nadają temu produktowi wyjątkowe właściwości prozdrowotne. Warto sięgać po to naturalne lekarstwo z pasieki, ale także produkty na bazie miodu, a takie coraz częściej oferują nam producenci żywności. Ze względu na różnice w jakości i możliwe zafałszowania zamiast miodu z masowej produkcji sprzedawanego w supermarketach w promocyjnych cenach, bezpiecznie kupować miód z pewnych źródeł, czyli bezpośrednio od zaufanych pszczelarzy.

LUDWIK BOROWIEC

W ROCZNICĘ ODZYSKANIA PRZEZ RZESZÓW NIEPODLEGŁOŚCI

Według historycznych źródeł Rzeszów uzyskał wolność 31 października, kiedy wojska austriackie stacjonujące w mieście zostały rozbrojone, a władzę oficjalnie objął i przejął funkcję burmistrza Roman Krogulski. Sto lat później, 31 października 2018 r., w auli Politechniki Rzeszowskiej odbyło się widowisko historyczno-mu-

zyczne upamiętniające to wydarzenie. Powstało dzięki staraniom mgra **Andrzeja Szymanka** – dyrektora II Liceum Ogólnokształcącego w Rzeszowie, który w swojej opowieści przedstawił tło społeczno-kulturalne Rzeszowa do roku 1914, ogólną sytuację polityczną oraz militarną w Europie i moment odzyskania przez Rze-

szów i Polskę niepodległości. Historyk przedstawił także postacie rzeszowian, którzy nie tylko walką zbrojną, jak płk. Leopold Lis-Kula, przyczynili się do odzyskania niepodległości. Przypomniano sceny z życia innych rzeszowian: Nachuma Sternheima, Freda Zinnemanna i Adama Kowalskiego, którzy słowem i muzyką stanowili o bogactwie kulturalnym miasta i dodawali „ducha walki”. Na szczególną uwagę zasługuje postać Adama Kowalskiego – legionisty, żołnierza, poety i kompozytora. Jego pieśni: *Leguny szły do nieba*, *Rapsod o płk. L. Lisie-Kuli*, *Matczyne ręce*, *Uli-duli*, *Modlitwa obozowa*, *Morze nasze morze*, *Pieśń o komendancie J. Piłsudskim* są wykonywane w całej Polsce, ale niewielu wie, że ich autor urodził się w Rzeszowie. Te utwory m.in. zostały zaprezentowane w czasie koncertu. Kompozycje te w różnych aranżacjach – klasycznych, folkowych, a także z elementami jazzu zostały wykonane przez rzeszowskich artystów z zespołów: Stowarzyszenie „Sztuk Puk Sztuka” oraz Rzeszow Klesmer Band, Buen Camino, Sekcja Wokalna 21 Brygady Strzelców Podhalańskich, zespół szantowy „Klang”, aktorów Teatru Maski, Chór Katedralny Pueri Cantores Resoviensis oraz Old Rzech Jazz Band.

Na szczególną uwagę zasługuje rola, jaką w przygotowaniu widowiska odegrali pracownicy Uniwersytetu Rzeszowskiego. Zespół Pieśni i Tańca „Resovia Saltans” zaprezentował wspaniałe, premierowe widowisko taneczno-patriotyczne *W warszawskim salonie* w choreografii **Romualda Kalinowskiego** – kierownika zespołu do muzyki skomponowanej przez prof. **Pawła Palucha**, który był także autorem większości aranżacji utworów wykonywanych podczas koncertu, a także prowadzącym orkiestrę kameralną złożoną w większości ze studentów Wydziału Muzyki UR. Pomysłodawcą koncertu oraz prowadzącym był **Sławomir Gołąb** – pracownik MSKO, chórmistrz ZPiT „Resovia Saltans”. Koncert został wyreżyserowany przez **Jacka Popławskiego** – dyr. artystycznego Teatru Maski. Spektakl, który został zrealizowany na bardzo wysokim poziomie artystycznym, wzbudził ogromny aplauz publiczności.

Organizatorem rocznicowego koncertu byli: Wydział Kultury i Sportu Urzędu Miasta Rzeszowa oraz Estrada Rzeszowska. Spektakl odbył się w ramach projektu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – „Niepodległa”.

Fot. Archiwum ZPiT „Resovia Saltans”

TERESA MIŚ

SPOŁECZNE ASPEKTY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH POŁUDNIOWO-WSCHODNIEJ POLSKI

Wdrażanie idei zrównoważonego rozwoju jest jednym z najważniejszych wyzwań, które stoją obecnie przed państwami UE. Rozwój zrównoważony w aspektach gospodarczych, społecznych, środowiskowych i kulturowych zapewnia trwałą poprawę jakości życia pokoleń i doskonalenie działań determinujących rozwój społeczeństwa. Obecnie obserwuje się nowe podejście do tego zagadnienia, zwraca się uwagę na wiele problemów społecznych, związanych z sytuacją demograficzną, rynkiem pracy, jakością życia mieszkańców oraz ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Jest to zjawisko szczególnie ważne w rozwoju obszarów wiejskich regionów Południowo-Wschodniej Polski, gdzie występuje wiele kwestii związanych z wymienionymi tu aspektami społecznymi. W odpowiedzi na te wyzwania 28 września 2018 r. Wydział Ekonomii Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Podkarpacki Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Rzeszowie zorganizowały konferencję naukową pt. „Społeczne aspekty zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich południowo-wschodniej Polski”. Otwarcia konferencji i powitania zgromadzonych gości dokonał dr hab. Ryszard Kata, prof. UR – dziekan Wydziału Ekonomii, który przypomniał, że to spotkanie wpisuje się w kilkuletnią współpracę uczelni z ARiMR.

W roku 2016 ważnym wydarzeniem było seminarium naukowe pt. „Fundusze UE jako czynnik poprawy konkurencyjności i jakości życia na obszarach wiejskich Podkarpacia”. W części oficjalnej głos zabrał dr hab. Grzegorz Ślusarz, prof. UR – prorektor Uniwersytetu Rzeszowskiego ds. finansów i organizacji oraz Maria Fajger – prezes ARiMR, a także posłowie na Sejm RP: Mieczysław Miazga i Krystyna Wróblewska. Odczytane zostały również listy od Ewy Leniart – wojewody podkarpackiego i Józefa Jodłowskiego – starosty rzeszowskiego.

Merytoryczny zakres konferencji obejmował dwie części. W pierwszej, której przewodniczyła Teresa Pamuła – dyrektor Podkarpackiego Oddziału Regionalnego ARiMR, referaty wygłosili:

- prof. dr hab. Wiesław Musiał (Uniwersytet Rolniczy w Krakowie), dr Kamila Musiał (Instytut Zootechniki, Państwowy Instytut Badawczy) – „**Obszary niezrównoważenia rozwoju w rolnictwie i na terenach wiejskich versus niezrównoważenie w przyrodzie**”;
- dr hab. inż. Tomasz Wojewodziec (Uniwersytet Rolniczy w Krakowie) – „**Wpływ przemian agrarnych na zrównoważenie obszarów wiejskich**”;
- Maria Fajger (prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) – „**Rola ARiMR we wsparciu zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich**”.

W drugiej części konferencji, której przewodniczyła dr hab. Teresa Miś, prof. UR, przedstawiono następujące referaty:

- Łukasz Piątek (zastępca dyrektora Małopolskiego Oddziału Regionalnego ARiMR) – „**Przemiany pokoleniowe i możliwości wsparcia finansowego gospodarstw i przedsiębiorstw w ramach działań realizowanych przez ARiMR**”;
- dr inż. Mariusz Maciejczak (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie) – „**Rozdroża zrównoważonego rozwoju rolnictwa**”;

Pierwszy referat w sesji plenarnej wygłosił prof. dr hab. Wiesław Musiał (Uniwersytet Rolniczy w Krakowie)

- prof. dr hab. Adam Czudec (Uniwersytet Rzeszowski) – „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w wymiarze regionalnym”;
- Bogdan Lekacz (kierownik w Departamencie PROW Podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego) – „Stan wdrażania działań samorządowych w województwie podkarpackim w ramach PROW 2014–2020, PO Rybactwo i Morze 2014–2020 oraz Programu Odnowy Wsi 2017–2020”.

W konferencji brali udział naukowcy oraz praktycy, w tym rolnicy, przedsiębiorcy, przedstawiciele wielu instytucji z otoczenia rolnictwa, samorządowcy i przedstawiciele organizacji non-profit. Konferencja była ważną wymianą poglądów przedstawicieli świata nauki oraz praktyki gospodarczej.

Patronat honorowy nad konferencją sprawowali: Jan Krzysztof Ardanowski – minister rolnictwa i rozwoju Wsi, Maria Fajger – prezes ARiMR; Władysław Ortyl – marszałek województwa podkarpackiego oraz prof. dr hab. Sylwester Czopek – rektor Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Z okazji konferencji wydano publikację naukową pt. *Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich w wymiarze regionalnym* autorstwa prof. dr hab. Adama Czudca, dr hab. Teresy Miś, prof. UR i dr hab. Dariusza Zajęca, prof. UR, którą otrzymali uczestnicy konferencji (więcej informacji na stronie www.we.ur.edu.pl/nauka/monografie-pracownikow).

Fot. K. Drozd

Wystąpienie prof. dr hab. Adama Czudca
(Uniwersytet Rzeszowski)

Wystąpienie dr. inż. Mariusza Maciejczaka
(Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie)

KRZYSZTOF
KUBALA

IV ŚWIATOWY KONGRES NAUKOWY SPORTÓW WALKI I SZTUK WALKI

IV Światowy Kongres Naukowy Sportów Walki i Sztuk Walki odbył się na Uniwersytecie Rzeszowskim w październiku br. (17–19 X). Organizatorem tego przedsięwzięcia i towarzyszących mu imprez był IMACSSS przy współpracy Wydziału Wychowania Fizycznego oraz wsparciu władz Uniwersytetu Rzeszow-

skiego i WSPiA. Tegoroczny kongres był powiązany z VII Międzynarodową Konferencją „International Martial Arts and Combat Sports Scientific Society” (IMACSSS) i obchodami jubileuszu XXV-lecia Stowarzyszenia Idokan Polska oraz warsztatami i pokazami umiejętności uczestników zgromadzenia – w większości mistrzów klasy świa-

towej. W programie była prezentacja szkoły szermierki staropolskiej z Zawiercia „Signum Polonicum” – pokazy walk szablą polską (husarską) i historycznych tradycji z nią związanych.

Do Rzeszowa przyjechało prawie dwustu członków i sympatyków IMACSSS z niemal wszystkich kontynentów (m.in. Australia, Filipiny, Malezja, Chiny, Japonia, Korea Południowa, Kanada, Brazylia, Czechy, Francja, Hiszpania, Holandia, Niemcy, Polska, Portugalia, Rosja, Słowacja, Słowenia, Tajlandia, Ukraina, USA, Węgry i Włochy). Była to największa pod tym względem od wielu lat światowa konferencja naukowa na Uniwersytecie Rzeszowskim.

Uczestnicy kongresu wysłuchali wielu referatów dotyczących m.in. kinezylogii, psychologii, historii, bezpieczeństwa i samoobrony oraz innych dyscyplin związanych z badaniami w sportach walki, sztukach walki, systemach samoobrony i kulturach wojowników.

Uroczystości XXV-lecia Stowarzyszenia Idokan Polska (SIP) świętowano w głównej auli UR. Rozpoczęto od minuty ciszy – przypomnienia zasłużonych działaczy, jak prof. Kazimierz Obodyński. Zaprezentowano specjalnie ufundowany sztandar SIP, któremu asystowali husarze w zbrojach. Zgodnie z rycerską tradycją ks. prof. Adam Podolski poświęcił ten sztandar. Zebrani wysłuchali przemówień prof. Sylwestra Czopka – JM Rektora UR, prof. dra hab. Wojciecha Czarnego – dziekana WWF UR i prof. Wojciecha Cynarskiego – prezesa SIP. Odczytano też listy gratulacyjne od wojewody podkarpackiego i prezydenta Rzeszowa. Wręczone zostały certyfikaty na wyższe stopnie mistrzowskie, Złote Medale XXV-lecia i dyplomy podziękowania dla osób zasłużonych. Zebrani obejrzeli film przysłany przez Richarda Marsdena z USA, który uprawia polską szablę husarską i jest zarejestrowa-

ny w Komisji Szermierki SIP. Wśród odznaczonych medalem są dwaj wiceprezydenci IMACSSS – prof. Fuminori Nakiri i prof. Zdenko Reguli.

Kolejnym punktem programu, jeszcze przed oficjalnym otwarciem kongresu, było zebranie ogólne członków połączone ze sprawozdaniem z czteroletniej działalności i wyborami nowych władz IMACSSS w związku ze statutowym upływem kadencji. Prezydent Cynarski przekazał zebrany pełną informację o naszych działaniach i sukcesach naukowych, a prowadzący obrady dr Krzysztof Kubala – sekretarz generalny przedstawił sprawozdanie finansowo-merytoryczne i w związku z przejściem na emeryturę pożegnał się z obecnymi, życząc im dalszych sukcesów w działaniach. Odchodzący zarząd otrzymał jednomyślnie absolutorium. Na prezydenta w nowej kadencji wybrano prof. W. Cynarskiego. Do zarządu wszedł także dr Paweł Świder, pracownik Wydziału Wychowania Fizycznego UR. Ponadto w skład Komisji Rewizyjnej wybrani zostali m.in. prof. dr hab. Wojciech Czarny i dr Gabriel Szajna z WWF UR.

Właściwe posiedzenie kongresu rozpoczął prof. W. Cynarski, który przedstawił skład nowo wybranego zarządu i powitał uczestników zgromadzenia. Gości powitali również: prof. Aleksander Bobko – senator RP i prof. Wojciech Czarny – dziekan WWF UR. Sesję plenarną, której prowadzącym był prof. Abel Figueiredo, rozpoczął prof. Fuminori Nakiri wykładem *Research on safety measures for Kendo equipment for prevention of injury in Budo (Kendo)*.

W drugim dniu kongresu, w godzinach przedpołudniowych, sesji plenarnej przewodniczyli: prof. Thomas Green i prof. Carlosem Gutierrezem-Garcia. W tym czasie zorganizowano również sesje tematyczne prowadzone przez prof. Z. Borysiuka, prof. J. Greena, prof. S. Ra-

imondo i prof. A. Vences de Brito dotyczące zagadnień kinezylogii, psychologii sportu i społecznych aspektów sztuk walk. Była także sesja posterowa.

Po obiedzie natomiast odbyły się warsztaty i Show Mistrzów Sztuk Walki. Przedstawiciele szkoły szermierki staropolskiej „Signum Polonicum” dali wspaniały pokaz ćwiczeń bronią treningową (palcaty) i realistycznie przeprowadzili walki szablą bojową. Nie zapomniano także o wytworzonych w tradycji szlacheckiej wyrazach szacunku dla przeciwnika związanych z oddawaniem czci przed pojedynkiem – swoistym salutowaniem szablą.

W godzinach popołudniowych grupa uczestników kongresu uczestniczyła w zajęciach programowych w budynku WSPiA – Rzeszowskiej Szkoły Wyższej. Tu odbyły się warsztaty i pokazy technik sportów i sztuk walki prezentowane m.in. przez międzynarodowe zespoły z Francji, Malezji, Ukrainy i Włoch (Muai Thai). A wszystko rozpoczęło się od kontynuacji szkoły szermierki staro-

polskiej „Signum Polonicum”, której przewodził GM Zbigniew Sawicki (9 dan).

Trzeciej sesji plenarnej przewodniczyli prof. Zdenko Reguli i dr Ewa Polak (PRz). Kończącym punktem programu kongresu była ceremonia zamknięcia, podczas której wręczono medale dla zasłużonych członków IMACSSS (prof. Nakiri, prof. Maroteaux i dr Kubala) i dyplom – nagroda Young Researcher Award – za najlepszy referat dla młodych badaczy. Prezydent IMACSSS przedstawił plany działania na kolejną kadencję i propozycje organizacji konferencji.

Sponsorami kongresu byli – Polska Grupa Energetyczna Obrót S.A. i Urząd Miasta Rzeszowa. Patronat honorowy objęło Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministerstwo Sportu i Turystyki, prof. Aleksander Bobko – senator RP, Tadeusz Ferenc – prezydent Rzeszowa, Władysław Ortyl – marszałek województwa podkarpackiego oraz rektorzy UR i WSPiA.

Fot. Organizatorzy kongresu

JAKUB BARTAK

DROGA DO ZINTEGROWANEGO ROZWOJU

W czerwcu br. na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie pracownicy dwóch Katedr kierowanych przez prof. M.G. Woźniaka (Mikroekonomii z Wydziału Ekonomii UR oraz Ekonomii Stosowanej UEK) zorganizowali konferencję dla uczczenia stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę pod hasłem „Gospodarka Polski 1918–2018. Od niepodległości do odpowiedzialnego rozwoju. Jaka przyszłość?” pod patronatem Andrzeja Dudy – prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Rozpoczęta wówczas debata nad sukcesami i porażkami oraz wyzwaniem i zagrożeniami stojącymi przed polską gospodarką zaowocowała wieloma interesującymi refleksjami, które stały się przedmiotem szczegółowej dyskusji w ramach XVII konferencji z cyklu „Nierówności społeczne a wzrost gospodarczy”. **W tej wrześniowej, która odbyła się na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu**

Rzeszowskiego, przedmiotem refleksji była „Teoria, polityka i praktyka wobec kwestii społecznych”.

Oba wydarzenia cieszyły się wielkim zainteresowaniem świata nauki i polityki. Uczestniczyło w nich czterdziestu referentów i ponad dwustu słuchaczy i dyskutantów. Wśród nich był również prof. dr hab. Andrzej Zybertowicz z Kancelarii Prezydenta, zaś wśród podobnej liczby prelegentów konferencji rzeszowskiej uczestnikami byli: prof. dr hab. Aleksander Bobko, senator RP, dr hab. Sebastian Skuza – podsekretarz stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz prof. dr hab. Jerzy Żyryński, członek Rady Polityki Pieniężnej. W obu konferencjach uczestniczyli przedstawiciele wiodących polskich ośrodków akademickich. Byli też goście z Ukrainy i Stanów Zjednoczonych. Ku dużej satysfakcji organizatorów konferencji w debatę włączyli się także studenci oraz doktoranci UR i UEK, którzy przygotowali postery poświęcone polskiej myśli ekonomicznej. Sesja postero-

Na zdjęciu od lewej: dr hab. Ryszard Kata, prof. UR – dziekan Wydziału Ekonomii na UR, dr hab. Grzegorz Ślusarz, prof. UR – prorektor UR, dr hab. Sebastian Skuza i prof. dr hab. Michał Gabriel Woźniak

wa pt. „Cudze chwalicie, swego nie znacie. Twórcy oblicza polskiej ekonomii ostatniego stulecia” stanowiła oryginalny akcent konferencji wpisujący się w obchody 100-lecia odzyskania niepodległości.

Jubileusz 100-lecia odzyskania niepodległości stanowił świetną okazję nie tylko do refleksji nad historią polskiej myśli ekonomicznej, ale nade wszystko do zwrócenia uwagi na głębokie, strukturalne przyczyny obserwowanych obecnie procesów społeczno-ekonomicznych. Chaotyczny i wykluczający z uczestnictwa w procesach modernizacyjnych całe grupy społeczne charakter

współczesnego rozwoju gospodarczego wymaga instytucjonalnego oprzyrządowania, tak aby wzrost PKB i efektywność ekonomiczna przekładały się na podnoszenie jakości życia i ochronę wspólnych zasobów natury. Wyłania się w związku z tym potrzeba poszukiwania lepszych polityk i rozwiązań instytucjonalnych umożliwiających rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności. We wstępie do obrad konferencyjnych prof. M.G. Woźniak zaproponował, aby poszukiwaniom tym towarzyszyło myślenie w kategoriach rozwoju zintegrowanego wyrażanego za pośrednictwem funkcji celów ośmiu sfer bycia i działania ludzkiego (sfery ekonomii, konsumpcji, wiedzy, technologii, natury i biologii, aksjologicznej, a także sfery politycznej i społecznej) i odpowiadających im kryteriów wyboru tych celów.

Uczestnicy konferencji diagnozowali przede wszystkim współczesne problemy społeczne, bariery rozwoju występujące w różnych sferach bycia i działania ludzkiego, dzięki czemu wyeksponowane zostały kwestie niespójności instytucjonalnej w kontekście zintegrowanego rozwoju. Wskazano na potrzebę identyfikacji mechanizmów, instrumentów i procedur harmonizowania procesów rozwojowych. Zwrócono uwagę na głębsze determinanty rozwoju społeczno-gospodarczego związane z ładem aksjologicznym, respektowaniem idei sprawiedliwości oraz takich wartości etycznych, jak godność, dobro wspólne, podmiotowość osoby, wolności gospodarcze i polityczne, odpowiedzialność, równość, solidarność i subsydiarność. Dyskutanci zgodnie podkreślali, że jeżeli te wartości leżą u podstaw ładu instytucjonalnego, to mogą wówczas być odzwierciedlenie w działaniach ludzi i organizacji. Dzięki temu nawet rozwój spontaniczny oparty na mechanizmach rynkowych respektuje cele społeczne i dobro wspólne.

Ważnym wątkiem w dyskusji była identyfikacja warunków upowszechniających zachowania o charakterze innowacyjnym. Wskazano zarówno na polityki ekono-

miczne tworzące bodźce do takiego zachowania, rozwiązania instytucjonalne w systemie edukacyjnym, a także narzędzia i instrumenty proinnowacyjne dostępne przedsiębiorstwom. W toku debaty wyłonił się także wniosek, że nadzieje na przezwyciężenie barier rozwojowych należy pokładać w budowie kapitału ludzkiego o charakterze dobra publicznego, który uzdalnia do racjonalnej oceny spójności oferowanych programów rozwojowych z punktu widzenia funkcji celów rozwojowych właściwych dla wszystkich sfer bycia i działania ludzkiego i warunków ich osiągnięcia. W tym kontekście wyłoniła się kwestia „nowego oświecenia”, czyli zintegrowanej edukacji uzdalniającej do refleksyjności zewnętrznej, dotyczącej środowiska działania ludzi i wewnętrznej, zorientowanej na zrozumienie własnych ograniczeń poznawczych, informacyjnych i emocjonalnych. Aby ten typ edukacji mógł prowadzić do modernizacji refleksyjnej kapitału, musi być oparty na łączeniu indywidualizmu i holizmu, czyli poznania polegającego na wnikaniu w głębię problemu i włączaniu go w badanie sprzężeń międzysferycznych rozwoju. Problem polega na tym, że holistyczna modernizacja refleksyjna kapitału ludzkiego wymaga zaangażowania wszystkich podmiotów edukacyjnych w uczenie ludzi myślenia w kategoriach zintegrowanego rozwoju i w upowszechnianie postawy samoodpowiedzialności. Jednocześnie konieczna jest polityka edukacyjna skupiająca się na kształtowaniu refleksyjności nad własnymi, także osobowymi ograniczeniami potencjału rozwojowego oraz wzmacniająca refleksyjność zewnętrzną nad czynnikami i barierami rozwoju społeczno-ekonomicznego służącego podnoszeniu jakości wartościowego życia.

Referaty wygłoszone podczas konferencji, zarówno tej na UR, jak i w UEK, publikowane będą w 2019 r. na łamach ogólnopolskiego czasopisma naukowego „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”. Zapraszamy do lektury.

Dyskusyjne Koło Filozoficzne „Eudaimonia” działające przy Instytucie Filozofii Uniwersytetu Rzeszowskiego we współpracy z czasopiśmie interdyscyplinarnym „Amor Fati” zorganizowało ogólnopolską konferencję naukową pt. „PsychoTech. Umysł – technologia – filozofia”. Odbyła się ona 20 października 2018 r. w Sali Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego. Patronat medialny nad konferencją objęły dwa czasopisma: „Forum Akademickie” (forumakademicke.pl) i „Filozofuj!” (filozofuj.eu).

BARTŁOMIEJ K.
KRZYCH

O ZWIĄZKACH FILOZOFII, UMYSŁU I TECHNOLOGII

Inspiracją dla tytułu konferencji była książka prof. Antonio Tietiego pt. *PsychoTech – Il punto di non ritorno. La tecnologia che controlla la mente* (Springer 2011). W swojej pracy autor pokazuje, że wraz z wykładniczym postępowaniem technologicznym dokonał (dokonuje) się przeskok, ludzkość osiągnęła (osiąga) punkt rozwoju, po przejściu którego nie będzie więcej powrotu (tzw. rewolucja cybernetyczna).

Referaty wygłaszane przez uczestników konferencji dotyczyły nie tylko wyartykułowanego tu zagadnienia, ale kwestii obejmujących szeroko pojęte nauki neurobiologiczne i kognitywistykę. Dr Paweł Balcerak w wykładzie otwierającym konferencję próbował odpowiedzieć na pytanie: „Czy jesteśmy tylko ciałami?”. Omówił on redukcjonistyczno-naturalistyczne oraz dualistyczne podejście do tzw. problemu psychofizycznego, pokazując, że człowiek posiada takie własności (jak np. język symboliczny), które nie redukują się do cech fizycznych.

Pierwszą sesję panelową poprowadziła mgr Anastazja Cheiz (UR), zaś referaty wygłosili: dr Stanisław Radoń (UPJPII) – *Współczesna neuroinżynieria: teoria, obszary zastosowań oraz możliwość domowego jej zastosowania (Muse Headband)*, mgr Mateusz Karwowski (UW) – *Czy relacje wewnętrzne rozwiązują problem relacji umysł – ciało?* oraz mgr Wioleta Gałat (UE) – *Rozwój nauki i rola naukowca w obliczu sztucznej inteligencji*. Pierwszy z prelegentów podjął coraz bardziej zauważalny w badaniach naukowych temat medytacji mindfulness. Drugi z mówców przedstawił dwie grupy koncepcji filozoficznych, które odwołują się do relacji wewnętrznych (w człowieku), chcąc pojęciowo wyjaśnić tytułowy problem (relacja ciało – umysł) – hylemorfizmu Williama Jaworskiego i filozofii procesu Alfreda Whiteheada. Mgr Wioleta Gałat prelegentka omówiła m.in. zagrożenia i zalety szerokiej implementacji sztucznej inteligencji w dydaktyce akademickiej oraz badaniach naukowych.

Drugą sesję panelową poprowadził lic. Bartłomiej K. Krzych (UR). Referaty wygłosili: mgr Grzegorz Zyzik (UO) – *Wygrać samego siebie. Autofikcja w grach wideo*, mgr Anastazja Cheiz (UR) – *Co psycholog może powiedzieć o filozofie?* oraz mgr Joanna Bartkowiak (UAM) – *Ciało (nie)*

zbędne. Kobieta-maszyna w literaturze Dino Buzzatiego. Pierwszy prelegent pokazywał, w jaki sposób tworzenie oraz „uczestnictwo” w grach komputerowych może pełnić rolę nie tylko rozrywkową, ale również terapeutyczną, czy zwracać uwagę na ważne problemy i procesy kulturowe (śmierć najbliższych, schizofrenia, społeczne wykluczenia). Druga prelegentka, odwołując się do metafizologii (czyli zapytywania filozofii o samą siebie), omawiała możliwe drogi wyjaśnienia fenomenu filozofowania w ramach badań ludzkiej psychiki. Natomiast mgr Joanna Bartkowiak, szczegółowo odnosząc się do powieści *Wielki Portret* (1960), zwracała uwagę na problematykę postrzegania kobiety w kontekstach futurologicznych (cyborgizacja), a także kwestię tożsamości (ja – ciało, ktoś – ciało).

Ostatnią sesję panelową poprowadził mgr Sebastian Kalemba (UR). Referaty wygłosili: mgr Kamil Kociołek (UJ) – *Granice telematyczności – czyli próba przewidzenia kierunku i konsekwencji rozwoju technologii wykorzystujących zjawisko postrzegania w środowisku elektronicznym*, lic. Bartłomiej K. Krzych (UR) – *Czy Bóg jest w neuronach? Neuroteologia i naturalizm* oraz mgr Kamil Gibas (UJ) – *Zaprojektuj postczłowieka. Symulacje i symulakry w kontekście bioartu*. Pierwszy prelegent szczegółowo przedstawił problematykę i konsekwencje „wejścia” w wirtualne środowisko (tytułową telematyczność definiując jako zdolność odczuwania w świecie elektronicznym). Drugi omówił badania naukowe dotyczące korelacji przeżyć religijnych z aktywnością mózgu oraz wymienił najpopularniejsze ich teologiczne i filozoficzne interpretacje, wskazując jednocześnie na brak – przynajmniej dotychczasowej – określoności dyscypliny czy też kierunku badań nazywanych neuroteologią. Ostatni prelegent, odwołując się do twórczości Ionat Zurr i Orna Cattsa, zaprezentował kierunek we współczesnej sztuce zwany bioartem (sztuka biologiczna, którą programuje człowiek) oraz związane z nim konteksty filozoficzne i etyczne, odwołując się w głównej mierze do popularnego francuskiego myśliciela Jeana Baudrillarda.

Owoce konferencji i prowadzonych dyskusji będzie recenzowana monografia naukowa, która zostanie wydana w ramach Biblioteki „Amor Fati”.

MARCIN
KROCZEK
WIKTORIA
RZEPKA

WYKOPALISKA W MANGALII – STUDENCKA RELACJA Z BADAŃ ARCHEOLOGICZNYCH W POŁUDNIOWEJ DOBRUDŹY

Studiowanie archeologii na UR to nie tylko wykłady, ćwiczenia, seminaria i lektury, ale też badania terenowe. W programie nauczania zaplanowano pobyt na wykopaliskach – trzy miesiące na studiach licencjackich i kolejne dwa na magisterskich. Adeptów rzeszowskiej archeologii w wakacje spotkać można w różnych miejscach i na stanowiskach z różnych epok. Nie tylko w Polsce. My mieliśmy możliwości kopać w Czechach i Bułgarii, inni byli na Ukrainie, w Mołdawii i we Francji. W tym roku razem z dr. hab. Tomaszem Bochnakiem byliśmy w Mangalii (Rumunia).

Do Mangalii dotarliśmy w niedzielę po południu. Było chłodno, deszczowo i raczej nieprzyjemnie. Od samego rana padało i było zimno. Przy śniadaniu spotkaliśmy się z rumuńską ekipą, poznaliśmy Dana i Madi Ștefan – archeologów i geofizyków z Bukaresztu oraz Alexandru Halbaca – doktoranta archeologii, który też miał z nami pracować. W pierwszy dzień pobytu w naszej bazie udaliśmy się na zwiedzanie miasta. Mangalia to średnio ładna, turystyczna miejscowość powstała na gruzach dawnej greckiej kolonii – Kallatis. W centrum znajduje się m.in. najstarszy (z 1525 r.) czynny meczet w Rumunii – Esmahan Sultan, który jest świadectwem otomańskiego epizodu w historii miasta. We wtorek, gdy pogoda nieco się poprawiła, pojechaliśmy na stanowisko, gdzie mieliśmy pracować. Był to położony około pięć kilometrów od naszego hotelu potęż-

ny, silnie zniszczony kurhan o nazwie Movila Documaci. Jest on datowany na okres hellenistyczny, tj. na schyłek IV w. p.n.e. To wtedy Lizymach, jeden z następców Aleksandra Wielkiego, podporządkował sobie miasto Kallatis. Kurhan zapewne skrywał szczątki dostojnika związanego z Macedończykami. Pierwotnie nasyp miał około 50 metrów średnicy i 8 metrów wysokości. Teraz kurhan jest bardzo zniszczony, a wewnętrzne konstrukcje kamienne są w znacznym stopniu odsłonięte. W latach dziewięćdziesiątych XX w. w grobowcu prowadzono prace wykopaliskowe, ale dość szybko je przerwano. Natrafiono wówczas na kilka drobnych zabytków, m.in. złoty pierścień, grot strzały, odkryto też dużą ilość ceramiki z różnych okresów – świadectwo po kolejnych „gościach” odwiedzających okolice kurhanu. Kamienne konstrukcje wewnątrz kurhanu to łukowo sklepią komora grobowa wraz z prowadzącym do niej korytarzem (dromosem) oraz pozostałości potężnego cokołu – bazy, na której w starożytności zapewne znajdowała się rzeźba. Zdaniem Madi posąg mógł przedstawiać lwa – jeden z symboli władzy macedońskiej. Kolejne konstrukcje – murki wzmacniały nasyp. Komora grobowa zbudowana była z ciosanych bloków wapienia pokrytych tynkiem, a następnie pomalowanych w czerwone i niebieskie pasy pokryte delikatnymi żółtymi żyłkami, które miały imitować marmur. Farba jest zadziwiająco dobrze zachowana – w jednym miejscu na ścianie zachował się nawet odciśnięcie palca malarza. Obecnie wewnątrz komory jest puste, a pozostałości kamiennej posadzki zachowały się tylko przy ścianach. Przypuszczalnie grobowiec został obrabowany w czasie, kiedy osłabły wpływy Lizymacha w Kal-

latis – miejscowa ludność traktowała Macedończyków jak najeźdźców, więc raczej nie okazała szacunku wielkiemu kurhanowi. Do komory prowadził korytarz, który obecnie mierzy blisko 10 metrów długości, a kiedyś był dłuższy. Wyraźnie widać, że był on budowany w dwóch etapach. Pierwsza przylegająca do komory część składa się ze starannie obrobionych kamiennych bloków i podobnie jak komora jest sklepią łukowo. Ściany pokrywa tynk, na którym widać wydrapane rysunki, m.in. jeźdźców i statków. To przypuszczalnie ślady po ciekawskich, którzy w średniowieczu penetrowali kurhan. Druga część dromosu była dobudowana do pierwszej. Jej ściany wzniesiono z mniej starannie obrobionych kamieni, a stożkowate sklepienie ułożono opierając o siebie większe bloki. Cokół, na którym stał posąg, składał się z bardzo nieregularnie ciosanych kamieni i jedynie same narożniki konstrukcji były dokładnie zaznaczone. Prace zaczęliśmy od oczyszczenia terenu z chwastów, kawałków ceramiki i większych kamieni. Zajmowaliśmy się również oczyszczaniem jednego z destruktyw muru wzmacniającego nasyp przy wejściu do dromosu. Podzieliliśmy się na dwie grupy: jedna zajmowała się w środku eksploracją kolejnych warstw spągu komory, a druga na zewnątrz oczyszczaniem i dokumentowaniem destruktyw murów i umocnień kamiennych. Znajdowaliśmy kolejne kawałki ceramiki, odłamki tynku, kości, węgielki, a nawet fragment marmuru, który prawdopodobnie był elementem ozdobnego wejścia do komory grobowej. Podczas tych praktyk mogliśmy sobie przypomnieć, jak posługiwać się tachimetrem (Total Station) – urządzeniem do pomiarów odległości i kątów, które

wykorzystują zarówno archeolodzy, jak i geodeci oraz budowlańcy. Namierzaliśmy zabytki i ułożenie kamieni oraz doszukiwaliśmy się w nich jakiegoś wzoru. Grupy się zmieniały, by każdy mógł poznać różne rodzaje pracy. W kolejną niedzielę pogoda nam dopisała. Było ciepło i słonecznie. Zdecydowaliśmy się pojechać do Adamclisi i Konstancy. Adamclisi to mała wioska w południowej Dobrudży, koło której znajdują się ruiny antycznego miasta, a przede wszystkim Tropaeum Traiani – monumentalna budowla z czasów rzymskich upamiętniająca podbój Dacji przez cesarza Trajana. W samej zaś wiosce jest muzeum, w którym są eksponowane oryginalne kamienne płyty – okładziny z Tropaeum Traiani przedstawiające m.in. legionistów, Daków i Germanów z charakterystycznymi fryzurami. W XX wieku przeniesiono je, by nie uległy zniszczeniu, a samo Tropaeum okryto replikami. Konstanca to duże portowe miasto z urokliwym centrum skrywającym pozostałości antycznego Tomis, gdzie spędził ostatnie lata życia Owidiusz zesłany nad Morze Czarne przez cesarza Augusta. W Konstancy zwiedziliśmy także Muzeum Historii i Archeologii mieszczące się w trójkondygnacyjnej secesyjnej budowli przy Placu Owidiusza. Widzieliśmy piękną kolekcję zabytków od epoki kamienia po średniowiecze. Największą atrakcją były dla nas zabytki greckie i rzymskie, w tym posąg Glykona – greckiego, a potem rzymskiego bóstwa

o ciele węża, głowie gazeli i długich, ludzkich włosach. Nasza grupa archeologów Uniwersytetu Rzeszowskiego jako pierwsza prowadziła prace w Movila Documaci, które za rok będą kontynuowane i pewnie pojadą tam nasi młodszy koledzy...

Do Polski wracaliśmy trasą transfogaraską, którą Jeremy Clarkson z „Top Gear” określił jako „The greatest driving road in the world”. Malownicze widoki przecinane przez drogowe serpentyny, skaliste zbocza, lasy pokryte kolorami różnych drzew. Zatrzymaliśmy się na chwilę przy potężnej zaporze na jeziorze Vidraru, aby przyjrzeć się panoramie nad sztucznym jeziorem w Górach Fogaraskich. Wreszcie dotarliśmy do przejazdu usytuowanego w kulminacyjnym punkcie trasy, ponad 2000 m. n.p.m. Wiedzieliśmy, że po drugiej stronie czekają na nas niesamowite widoki... więc to, co otworzyło się przed naszymi oczami po przejechaniu blisko 900-metrowego tunelu, było wielkim zaskoczeniem. Gęsta mgła zasłaniała wszystko, praktycznie nic nie było widać. Zjechaliśmy ostrożnie w kierunku Sybina. Dopiero w niższych partiach gór widoczność się poprawiła.

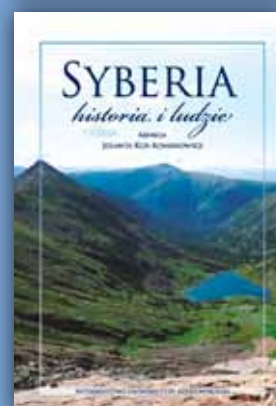
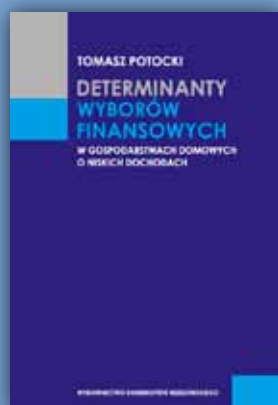
Do Rzeszowa dojechaliśmy po ok. 5 godz., nad ranem. I tak oto zakończyła się nasza rumuńska przygoda i zarazem nasze ostatnie obowiązkowe badania terenowe.

Fot. T. Bochnak

Gazetę Uniwersytecką wydaje Uniwersytet Rzeszowski za zgodą Rektora.
Autorzy tekstów i współpracownicy nie otrzymują honorariów za publikacje.
Zastrzegamy sobie prawo skracania, adiustacji tekstów i zmiany tytułów. Wszelkie prawa zastrzeżone.
ISSN 1642-6797
Druk: ZIMOWIT
Adres Redakcji: 35-959 Rzeszów, ul. prof. S. Pigonia 8, tel. 17 872 14 14, gazetaur@ur.edu.pl
Redakcja: inż. Ludwik Borowiec
Foto na okładce: Designed by Bearfotos / Freepik
Nakład: 800 szt.

Nowości WYDAWNICZE

Prezentowane książki można nabywać, składając zamówienie pocztą elektroniczną lub bezpośrednio w Wydawnictwie (pok. 112; ul. prof. S. Pigonia 6, 35-310 Rzeszów).

Wydawnictwo UNIWERSYTETU RZESZOWSKIEGO
e-mail: wydaw@ur.edu.pl, <http://wydawnictwo.ur.edu.pl>